

Andet Afsnit.

Universitetets, Kommunitetets og den polytekniske Læreanstalts økonomiske Anliggender.

A. Almindelige Bestemmelser og Forhandlinger samt Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

I. Godsvæsenet.

1. Fæstegodset og Tienderne.

I Anledning af en gennem Konsistorium indsendt Indstilling fra Kvæstor om, at den Universitetet tilhørende Fæstegaard i Strøby Matr. Nr. 10 a. maatte, efter Begjæring af den nys afdøde Fæster Søren Rasmussens Enke, overdrages til Fæsterens Søn Jens Sørensen til Selvejendom eller Arvefæste, udtalte Undervisningsministeriet under 31. Marts 1864, efter derom at have forhandlet med Finansministeriet, at da en saadan Overdragelse maatte anses stridende mod de udtrykkelige Bestemmelser i L. 3. Marts 1852 om Selvejendoms Indførelse paa det Sorø Akademi med flere Stiftelser tilhørende Bøndergods, sammenholdt med L. 8. April 1851 om Selvejendoms Indførelse paa det Staten tilhørende Bøndergods § 13, kunde Ministeriet ikke anse sig beføjet til uden særlig Lovhjemmel at give Samtykke til en Afhændelse som foreslaaet. Et fornyet Andragende blev da med Skrivelse af 3. Septbr. s. A. indsendt til Ministeriet, med Indstilling om, at dette vilde udvirke den fornødne Lovbevilling til Gaardens Salg. Ministeriet forelagde som Følge heraf for Rigsdagen et Lovforslag herom, hvorefter der under 24. Febr. 1865 udkom følgende

LoV

om Afhændelsen af en Kjøbenhavns Universitet tilhørende Fæstegaard i Strøby:

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet bemyndiges til at overdrage den Kjøbenhavns Universitet tilhørende Fæstegaard i Strøby Matr. Nr. 10 a. i Arvefæste til den sidst afdøde Fæsters Søn mod en Kjøbesum af 3,375 Rd samt en aarlig Afgift af 14 Tdr. af hver især af de tre Kornsorter: Rug, Byg og Havre, at betale med Penge efter hvert Aars Kapitelstaxt for Sjællands Stift.

Ved Skrivelse af 15. Maj 1865 bemyndigede Ministeriet i Henhold til denne Lov Kvæstor til at tilkjendegive vedkommende, at naar Søren Rasmussens Enke

uden videre Erstatning frafaldt sin Fæsteret til den omtalte Fæstegaard med de nu dertil hørende Jorder, af Hartkorn 8 Tdr. 1 Skp. » Fdk. $\frac{1}{2}$ Alb., vilde Gaarden i Overensstemmelse med fornævnte Lov blive tilskjødet Jens Sørensen som Arvefæsteejendom fra Begyndelsen af Aaret 1865 at regne paa følgende Vilkaar:

- a. at der fra Begyndelsen af Aaret 1865 at regne paalægges Gaarden en aarlig Arvefæsteafgift af 14 Tdr. af hver af de tre Kornsorter, Rug, Byg og Havre, som sikres og betales paa den Maade, som er foreskrevet i de for Universitetets Arvfæste-Overdragelser approberede Skjødeformularer;
- b. at Kjøberen og efterkommende Ejere i enhver Henseende underkastes de i fornævnte Skjødeformularer anførte Betingelser, og navnlig ved enhver senere Forandring af Ejer betaler den deri foreskrevne Rekognition;
- c. at den fastsatte Kjøbesum 3,375 Rdl. betales senest i 11. Decbr. Termin 1865 med Renter 4% p. a. fra 11. Decbr. 1864, dog saaledes, at, saafremt Kjøberen ønsker det, kan indtil Halvdelen af Kjøbesummen forblive indestaaende i Ejendommen mod Sikkerhed næst efter Arvefæsteafgiften og i øvrigt paa de ved Udlaan af Universitetets Midler sædvanlige Vilkaar;
- d. at Kjøberen betaler alle af Ejendommen fra Begyndelsen af Aaret 1865 gaaende Skatter og Afgifter, uden nogen Deltagelse fra Universitetets Side, samt alle med Salget forbundne Udgifter;
- e. at ligesom den tidligere Fæsteafgift bortfalder fra Begyndelsen af Aaret 1865 at regne, saaledes bortfalder ogsaa fra 11. Decbr. 1864 den Fæsteren hidtil tillagte Rente af Kjøbesummen for den fra Gaarden afhændede Skolelod.

— Til Veddelev By, Himmeløv Sogn i Københavns Amt, med hvis Kongetiende Universitetet er beneficeret, hører Halvøen Riisø, der under Matr. Nr. 61 er ansat til Hartkorn 6 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdk. 1 Alb. Af denne havde Universitetet stadig maattet betale Tiendeskat som af anden tjendepligtig Jord, uagtet deraf ikke svaredes Kongetiende, fordi Jorden hidtil havde henligget til Græsning uden at være dyrket med tjendepligtig Sæd. I 1860 blev Halvøen imidlertid for Halvdelens Vedkommende opdyrket, og Kassekontrolør Gede, hvem Revisionen af Universitetets Tiendevæsen havde været overdraget, henstillede derfor til Kvæstor, om der ikke maatte være Anledning til at søge en mindelig Forening om Kongetienden indgaaet med Ejerinden, Hestehandler Mortensens Enke i Roskilde, og saafremt en saadan ikke blev opnaaet, da at forlange Tienden fastsat af Tiendekommissionen.

Efter at Kvæstor havde forvissat sig om, at ogsaa de andre Tiendetagere, som vare beneficerede med Kirke- og Præstetiende, agtede at gjøre Paastand paa Tiende, henstillede han i Skrivelse til Ministeriet af 15. Febr. 1862, om Universitetet som Ejer af Kongetienden skulde gjøre Paastand paa Tiende, for ikke senere, paa Grund af Bestemmelsen i L. af 12. Decbr. 1860, at blive afskaaret Adgang til Tienden, saafremt de andre Tiendetagere bleve kjendte tiendeberettigede. Frafaldtes Tienden, eller blev det ved Dom afgjort, at den ikke skulde svares, burde Universitetet ogsaa fritages for at svare Tiendeskat, som formentlig kun burde udredes af det Hartkorn, der paahvilede Jorder, af hvilke der kunde fordres Tiende. Under 1. Marts s. A. bemyndigede Ministeriet Kvæstor til i Overens-

stemmelse med L. 12. Decbr. 1860 ang. Tillæg til L. 14. April 1852 om Korntiendens Forandring til fast Afgift at gjøre fornøden Anmeldelse for vedkommende Amtstiendekommision. Ved dennes Kjendelse blev Tienden fastsat til 4 Tdr. 7 Skpr. Byg aarlig.

Tiendevederlaget for 1862 blev, efter at der var foretaget Udpantning for det, betalt under Reservation, hvorefter Tiendeyderinden bragte Spørgsmaalet for Domstolene ved at anlægge Sag mod Universitetet til Tilbagebetaling af nævnte Afgift. Ved Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Dom af 8. Jan. 1866 blev Universitetet kjendt berettiget til at oppebære Kongetiendeafgiften. Denne Dom blev af Tiendeyderinden indanket for Højesteret, der under 24. Oktbr. 1866 afsagde følgende Dom:

Efter de fremkomne Oplysninger maa det antages, at den i indankede Dom omhandlede Ejendom Riisøen før d. 1. Jan. 1856 i en lang Tid udelukkende har været anvendt som Græsningsjord og det er overhovedet ikke oplyst, at den nogen Sinde før det nævnte Tidspunkt har baaret tiendepligtig Sæd, end sige svaret Tiende. Da der saaledes ikke for denne Ejendoms Vedkommende var nogen Tiende, som Tiendekommisionen efter Bestemmelserne i L. 14. April 1852 kunde forandre til en fast aarlig Afgift, kunde der ikke være Spørgsmaal om paa den at anvende nys meldte Lovs i saa Hensende givne Forskrifter, af hvilke (se navnlig §§ 1 og 21) det klart fremgaar, at ikkun den Korntiende, der virkelig ydedes eller efter § 4 maatte anses at ydes i Kjærven, skulde være Gjenstand for Tiendekommisionens Forretninger. Derimod maa Riisøen henregnes til de i Lovens § 22 omhandlede Jorder, idet denne § saa vel efter sit eget Indhold som efter det foran bemærkede om Gjenstanden for Lovens foregaaende Paragrafer samt hele Lovens utvivlsomme Øjemed, for Fremtiden at afskaffe al Tiendeydelse i Kjærven, maa omfatte alle de Jorder, for hvilke Tiendeforpligtelsen d. 1. Jan. 1856 ikke var traadt i Virksomhed. Efter Indholdet af den nys meldte § 22, hvori Loven af 12. Decbr. 1860 ikke har gjort nogen Forandring, kan Riisøen altsaa ikke være blevet tiendepligtig derved, at den efter 1. Jan. 1856 er blevet opdyrket, og efter Citantindens Paastand vil Universitetet derfor være at kjende uberettiget til at oppebære den under Sagen omhandlede Tiendeafgift samt pligtig til at tilbagebetale, hvad det for Aarene 1862—64 har oppebaaret af denne Afgift. Processens Omkostninger for begge Retter ville være at ophæve.

Thi kjendes for Ret:

Kjøbenhavns Universitet bør være uberettiget til at oppebære Kongetiendeafgift af Riisøen, og bør derfor tilbagebetale Citantinden de under Sagen omhandlede 58 Rdl. 72 β. Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

— I Loven af 25. Juli 1867 om en overordentlig Skat § 6 hedder det: „Fritagne ere — — — b. Statskassen med de Stiftelser og Indretninger, hvis Indtægter og Udgifter bestemmes i Finansloven — — —. Disse Fritagelser omfatte dog ikke saadanne Grundstykker, som ere skyldsatte til Staten eller overdragne i Leje, Forpagtning, Fæste eller Arvefæste, i hvilke Tilfælde det indvundne Udbytte bliver at beskatte“. I Henhold til denne Bestemmelse angav Kvæstor i sin Indberetning til Ministeriet kun Indtægterne af de Stiftelserne tilhørende faste Ejendomme, nemlig Lejeindtægter, Fæsteafgifter, Forpagtnings-

afgifter og Skovindtægter, men derimod ikke Arvefæsteafgifter og Tiender. Da det imidlertid senere, efter at disse Angivelser vare indstillede til Finansministeriets Bedømmelse, ved bemeldte Ministeriums Skrivelse af 16. Oktbr. 1867 blev bestemt, at Arvefæsteafgifter vare skattepligtige, uden Hensyn til, om de paagældende Ejendomme vare afhændede med eller uden Ret til at sælge og pantsætte, blev der afgivet yderligere Anmeldelse om de saaledes skattepligtige Arvefæsteafgifter. Derimod blev der ikke opgivet Indtægter af Tiender, da disse Indtægter ikke kunde henføres til Udbytte af de Stiftelserne tilhørende Grundstykker, fordi de Ejendomme, hvoraf Tienderne svares, ikke tilhøre Stiftelserne, hvoraf følger, at Tienderne i Følge Lovens § 6 ere skattefrie, for saa vidt de oppebæres af Stiftelser, hvis Indtægter og Udgifter bestemmes i Finansloven. Da imidlertid Kallehave Sogn, hvor Kommunitetet hverken ejede Fæste- eller Arvefæstegods, men kun oppebar Kongetiende, havde ansat Stiftelsen til Skat af Tiendeindtægt 2,200 Rdl., androg Kvæstor i Skrivelse til Undervisningsministeriet af 6. Decbr. 1867 om, at Finansministeriet maatte blive anmodet om at tilkjendegive Skattekommissionen for Kallehave Sogn, at Kommunitetet i Følge Lovens § 6 litr. b. ikke var pligtigt at svare den omhandlede Skat af Sognets Kongetiende.

Med Skrivelse af 17. Decbr. 1867 tilstillede Undervisningsministeriet som Svar herpaa Kvæstor en Afskrift af Finansministeriets Skrivelse til først nævnte Ministerium af 25. Oktbr. s. A., hvori det, i Anledning af en Forespørgsel fra Forstanderskabet for Aalborg Kathedralskole om, hvorvidt Skolen var skattepligtig efter L. 25. Juli s. A. af de den tillagte Tiender, udtalte, at Skolen, efter den Forskjel, der i Lovens § 8 var gjort mellem faste Ejendomme og Tiender, ikke kunde antages at være skattepligtig efter den nævnte Lov af sine Indtægter af de den tillagte Tiender.

— I Anledning af en Henstilling fra Kjøbenhavns Amt om, hvorledes de kommunale Forhold i de ved Roskilde Kjøbstad liggende saakaldte Eng- og Flengmarksjorder eller Claræ Fjerdinger hensigtsmæssigst burde ordnes, udtalte Kvæstor sig under 28. April 1868 i en Erklæring til Undervisningsministeriet paa følgende Maade.

Af disse Jorder, der vare aldeles tiendefrie, ejede Universitetet 18 Lodder paa c. 322 Tdr. Land med Hartkorn 39 Tdr. 4 Skp. 3 Fdk. $2\frac{3}{4}$ Alb., der dels vare bortfæstede, dels bortforpagtede, medens Resten af det omhandlede Areal, tilsammen vel omtrent af samme Størrelse som Universitetets Andel, tilhørte Roskilde Domkirke, Kathedralskole, Klokkerembede og Duebrødre Hospital.

I Matrikuls Udskriften vare Jorderne opførte under Roskilde Domkirkes Sogn; men i Henhold til Rentekammerets Skrivelse af 24. Avg. 1844 vare de udgaaede af Kjøbstadens Skyldsætning og henlagte under Løjre Herreds Jurisdiktion, uden dog at have udgjort et selvstændigt Sogn eller i kommunale Anliggender henhørt under nogen anden Kommune, og der havde saaledes for disse Jorders Vedkommende bestaaet et ganske ejendommeligt Forhold. De faa paa Lodderne etablerede Familier havde søgt Roskilde Domkirke og Børnene, paa en Familie nær, Kjøbstadens Friskole, uden at disse Familier havde været beskattede af Byen, og da der ingen Fattiganliggender i Mands Minde skulde have existeret, havde der ikke været kjendt nogen anden kommunal Byrde end Vejarbejde og Snekastning, der havde været

præsteret in natura paa de Distriktet anviste Strækninger under Herredets Jurisdiktion, ligesom Beboerne ej heller havde udøvet kommunale Rettigheder.

At et saadant extraordinært Forhold saa længe havde kunnet bestaa, maatte være grundet i, at der hidtil kun havde været 4 Familier bosatte paa de omhandlede Jorder, da største Delen af Brugerne vare Beboere af Roskilde og de omliggende Landsbyer, og det var først nu ved Gjennemførelsen af Loven af 6. Juli 1867 om Landkommunernes Styrelse, at der var opstaaet Spørgsmaal om en fremtidig Ordning. Denne kunde tænkes udført paa forskellige Maader; men det var en Selvfølge, at det var af væsentlig Interesse, saa vel for Ejerne som Brugerne, at den nye Skattebyrde ved denne Ordning blev saa lempelig som muligt. Da det ved Overdragelses Dokumenterne var paalagt Brugerne at udrede alle Skatter og kommunale Udgifter - - paa enkelte Undtagelser nær, hvor det kun hed »Skatter og Naturalpræstationer«, der var alt, hvad der paa den Tid blev fordret — havde Ordningen, hvorledes den end skete, for Øjeblikket vel ingen særlig Betydning for Universitetet, men vilde faa det ved nye Bortforpagtninger, da Afgifterne vilde komme til at rette sig efter de øvrige Udgifter, der fulgte med Jordens Drift.

At de omhandlede Jordlodder fremdeles burde forblive under Lejre Herreds Jurisdiktion, ansaa han for en Selvfølge; men der havde gjort sig forskellige Meninger gjældende, om de burde danne en egen Kommunekreds, saaledes som Brugerne helst ønskede, eller inddrages under et andet Sogn, i hvilket sidste Tilfælde Brugerne paa det indstændigste fraraadede, at Henlæggelsen skete til Roskilde Kjøbstad eller St. Jørgensbjerg Sogn, da de derved forudsaa en meget stærk Beskatning, men enstemmig udtalte Ønsket om i saa Fald hellere at forenes med Svogerslev Sogn, hvor Skattebyrden formentes at ville blive mindst. Med Stiftamtet var Kvæstor enig i, at Distriktet var af alt for ubetydelig Udstrækning og havde for faa Beboere, til at det i alle Henseender kunde indrettes som en selvstændig Kommune, og Stiftamtet mente derfor, at det for saa vidt Fattig- og Skolesager angik, mulig burde underlægges Roskilde Kjøbstad, hvor Børnene fra Distriktet allerede nu søgte Skole, men for øvrigt danne en særlig Kommune under en saa simpelt som muligt sammensat Bestyrelse. De øvrige Lodsejere i Roskilde samt Universitetsforvalteren foresloge, at Jorderne i Henseende til Kirke- og Skolesager henlagdes under Roskilde, saaledes at dette ingen Beskatning til Kjøbstaden skulde medføre, men med Hensyn til Fattigvæsenet og andre kommunale Anliggender under en egen Kommune, og subsidiært, at Distriktet forenedes med Svogerslev Sogn. Dersom dette Forslag kunde iværksættes, maatte det unægtelig anses som det fordelagtigste; men det var vistnok tvivlsomt, om Roskilde Kommunalbestyrelse vilde gaa ind derpaa, og da der formentlig var god Grund til at tillægge det af Brugerne saa enstemmig udtalte Ønske alt det Hensyn, som var muligt, fraraadede han navnlig bestemt, at Fattigvæsenet henlagdes under bemeldte Kjøbstad.

Efter Kvæstors Indstilling bemyndigede derefter Ministeriet ved Skrivelse af 9. Maj 1868 denne til at tilkjendegive Sjællands Stiftamt, at Universitetet med de øvrige Lodsejere er enigt i, at det anses ønskeligt, at de kommunale Forhold for de nævnte Eng- og Flængmarksjorder ordnes paa den Maade, at Kirke- og Skolesager henlægges til Roskilde Kjøbstad, uden at dette medfører nogen som helst Beskatning til Byen, men at bemeldte Jorder med Hensyn til alle andre kommunale Anliggender, Fattigvæsenet derunder indbefattet, komme til

rettelig kan fordres af Sognebeboerne til Kirkens Vedligeholdelse, skal kunne afløses mod et billigt Vederlag, naar saadant fordres af i det mindste Halvdelen af de paagældende eller Kirkens Ejer, samt at Afløsningen, naar de vedkommende ikke mellem sig selv kunne enes derom, skal ordnes ved offentlig Foranstaltning paa den i L. 4. Juli 1850 ommeldte Maade; og Kjendelsen fastsætter dernæst det Vederlag, som Taarnby Sogns »arbejdspligtige Hartkornsbrugere« aarlig ville have at tilsvare Universitetskvæsturen, til 32 Rdl. Heller ikke ses Taarnby Sogneforstanderskab som saadant at have været indvarslet ved Afløsningsforretningens Afholdelse.

Vel forholder det sig nu saa, at Frd 27. Maj 1848, ved at overføre den Del af det her omhandlede Arbejde, som bestod i Gangdagsarbejde, fra Gaardmænd, Husmænd og Inderster i Forening til de først nævnte alene, tillige gav disse Ret til at kunne forlange, at Kommunens Bestyrelse skulde lade Arbejdet udføre ved lejede Folk og paaligne det dertil medgaaede Beløb, ligesom ogsaa en saadan Ordning kort efter traadte i Kraft for Taarnby Sogns Vedkommende; men dette var kun en Foranstaltning til Fordeling af Byrden mellem Kommunens Beboere indbyrdes, saa længe Arbejdet skulde udføres in natura, og angik ikke Forholdet mellem Beboerne paa den ene og Kirkeejerne paa den anden Side; men at denne ved Frd. 1848 paa Kommunen i hint Øjemed og betingelsesvis overførte Pligt ogsaa skulde vedblive, efter at hele det personlige Arbejde var afløst af en Pengegodtgørelse til den arbejdsberettigede, kan ikke uden udtrykkelig Hjemmel antages, saa meget mindre som Kirkearbejdet, der var anordnet i Favør af Kirkeeejeren, end ikke ganske kan stilles ved Siden af andet offentligt Pligtarbejde, der ydes til Staten eller Kommunen. Da derhos en meget væsentlig Del af det omhandlede Arbejde, nemlig Pligtkjørsel eller Ægt, aldrig lige indtil Emanationen af L. 1856 enten direkte eller indirekte har paaligget Kommunen som saadan, og bemeldte Lov, uden at inkludere sig paa Fordelingen af Byrden mellem de arbejdspligtige, slaar Ægt sammen med Arbejde som Gjenstand for Afløsningen, kan det ikke være Lovens Mening nu at ville paalægge Kommunen Ansvaret for den hele samlede Afløsningssums Udredelse, hvilket vilde være noget aldeles nyt, der følgende maatte udtrykkelig bestemmes, hvorimod den i Følge det foranførte snarest synes at tilsigte, at begge disse Arter af Naturalpræstationer til Kirkens Vedligeholdelse fremtidig skulle, uden Hensyn til, hvad der i de enkelte Kommuner efter Gaardmændenes Forlangende maatte være passeret siden 1848 med den Del af disse Præstationer, der bestod i Gangdagsarbejdet, udredes, ikke af Kommunen, hver Forpligtelsen til bemeldte Arbejder ingen Sinde havde paahvilet som en Hælhed, men ved et af de forhen i Følge L. 1848° og Pl. 18. April 1828 § 1 til begge Slags Arbejder in natura umiddelbart forpligtede Sognebeboere, nemlig Gaardmændene, ydet aarligt Pengevederlag. Fra denne Betragtningssmaade synes ogsaa Afløsningskommissionen at være gaaet ud ved dens Kjendelse af 1864, idet den ganske i Almindelighed bestemmer det aarlige Vederlag for Ægt og Arbejde, som Taarnby Sogns arbejdspligtige Hartkornsbrugere — hvilken Benævnelse fra 1848 af kun kan tillægges Gaardmændene — skulle tilsvare Universitetskvæsturen, til den samlede Sum af 32 Rdl, uden at det saaledes fastsættes, hvor meget deraf skulde være Erstatning for Ægt og hvor meget for Gangdagsarbejdet; medens dette dog vilde have været nødvendigt, hvis Meningen havde været, at det sidste skulde — saaledes som det hidtil i de senere Aar var

Tilfældet med denne Del af Afløsningens Gjenstand — udredes umiddelbart af Kommunen, og maatte det i alt Fald have været Kirkeejerens Sag, hvis denne fandt sig brøsthølden ved Kjendelsen enten i den omhandlede Henseende eller, fordi han mente, at Kommunen burde tilpligtes at hæfte endog for den hele samlede Afløsningssum, at paaanke Kjendelsen eller under selve Forretningen forinden Kjendelsen at rejse Spørgsmaal derom, for at det i saa Henseende fornødne kunde afgjøres ved Domstolene, saaledes som i L. 4. Juli 1850 § 7 er bestemt.

Da imidlertid intet saadant Skridt er foretaget fra Kvæsturens Side, og Loven og den upaaankede Kjendelse i Følge det foranferte ikke paa nogen Maade hjemler Ret for samme til at holde sig til Sogneforstanderskabet med Hensyn til Vederlagssummens Betaling — i hvilken Henseende bemærkes, at det under de foranferte Omstændigheder ingen Betydning kan have, hvad der under Forhandlingerne om Loven af en enkelt Rigsdagsmand maatte være ytret angaaende Lovens Forstaaelse i den af Kvæsturen antagne Retning — findes denne at have været uberettiget til ved Udpantning at have ladet Vederlaget for 1865 inddrive hos Sogneforstanderskabet, og vil derfor være at tilpligte at tilbagebetale Citanterne bemeldte Beløb 32 Rdl — — —.

I Skrivelse af 12. Juni 1868 udtalte Kvæstor sig nærmere om denne Dom. Han paaviste, at den vilde føre til mange Forviklinger og være til stort Besvær ikke alene for Kirkeejeren, der i saa Fald hellere maatte give Afkald paa det hele Vederlag, naar Sognet, saaledes som Tilfældet var med Taarnby, talte flere hundrede Hartkornsbrugere, men ogsaa for disse selv, der stundom vilde komme til at gjøre længere Rejser for at betale det ubetydelige Beløb, som denne særlige Afgift vilde udgjøre, ligesom ogsaa Avtoriteterne vilde faa Besvær, naar Beløbene ikke indkom og derfor maatte inddrives ved Udpantning. Det var næppe hævet over al Tvivl, at Kirkeejeren var den rette kompetente til at affatte den aarlige Repartition, og da han ingen officiel Underretning modtog om de mange Udstykninger og Sammenlægninger, der i Aarets Løb foregik, vidste han end ikke, paa hvilket Hartkorn Vederlaget skulde reparteres. Dernæst kunde der opkastes det Spørgsmaal, paa hvilke af Sognebeboerne Afgiften skulde fordeles. I denne Henseende gik Dommen ud fra, at det alene var Gaardmændene, hvorved der maatte forstaaes alle Brugere med 1 Tdr. Hartkorn eller derover; men dette var vistnok tvivlsomt. Thi vel var det saa, at det var disse alene, hvem Naturalarbejde (Ægterne) paahvilede, da Kjendelsen af 1864 blev afsagt; men Betalingen for Gangdagsarbejdet blev i Overensstemmelse med Frd. 27. Maj 1848 om Forbedring i Husmænds og Indersters Kaar § 1 af Forstanderskabet lignet ikke paa Gaardmændenes Hartkorn alene, men dels paa Sognets samlede Hartkorn, dels efter Formue og Lejlighed, og Loven af 1856 omtalte ikke, at Afløsningen medførte, at den hele Byrde skulde føres tilbage paa Gaardmændene alene. Hertil kom, at det mulig endog kunde blive anset for Kirkeejerens Pligt, paa en bestemt Dag, efter nærmere Bekjendtgjørelse ved Kirkestævne, at møde i selve Sognet for der at modtage den Del af Vederlaget, der til den Tid maatte indkomme; men naar dette laa langt fra Kirkeejerens Bopæl, vilde Udgifterne derved medføre, at den allerede i Forvejen aldeles utilstrækkelige Afløsningssum yderligere vilde formindskes. Hovedsagen var dog den, at en Kjendelse, hvorefter Kirkeejeren selv skulde fordele og indkræve Beløbet, vilde saa godt som blive ubrugelig, ikke alene paa Grund af det store Besvær, der dermed vilde være forbundet, men

ogsaa, fordi det med Bestemthed kunde forudses, at der hvert Aar vilde blive gjort grundede Indvendinger mod Hartkornets Rigtighed, navnlig ved Udstykninger og Hartkornsforandringer, som i et saa befolket Sogn som Taarnby kunde tiltage i det uendelige, medens det derimod for Sogneforstanderskabet vilde være en let Sag at paaligne og opkræve Beløbet i Forening med de øvrige kommunale Afgifter, hvorved desuden Sognebeboerne og andre vilde lettes for unødvendigt Bryderi.

Da Afsløningskjendelserne for de øvrige under Kvæsturen hørende Kirker og vistnok over hele Landet vare saa godt som enslydende med den her omhandlede, vilde der, naar denne Dom blev bekendt, rundt om i Riget fremkomme Forlangender fra Sogneraadene om at fritages for en Forretning, som de hidtil med god Grund havde anset sig forpligtede til at udføre, og da dette omtrent vilde være ensbetydende med, at Ægt og Arbejde til Kirkerne ved Loven af 1856 var ophævet uden noget som helst Vederlag enten til Landets offentlige Stiftelser eller til de private Kirkeejere, var Sagen af saa stor Vigtighed, at der var al Anledning til at forelægge Indenrigsministeriet samme, med Anmodning om, at dette enten administrativt eller legislativt vilde træde til for at bevirke, at Kirkeejerne kom til den dem ved L. 28. Febr. 1856 tilsigtede Ret, saaledes at det paalagdes Sogneraadene at lade de ved Kjendelser fastsatte Afsløningssummer for Ægt og Arbejde til Kirkerne opkræve og indbetale til Kirkeejerne, ogsaa i de Tilfælde, hvor Kjendelser i Henhold til bemeldte Lov allerede vare afsagte. Skulde Indenrigsministeriet imidlertid paa dette Stadium af Sagen ikke finde tilstrækkelig Føje hertil, førend Dommen var blevet prøvet ved Overretten, indstillede han, at Dommen maatte foranstaltes appelleret.

Efter at Undervisningsministeriet herom havde tilskrevet Indenrigsministeriet, udtalte sidst nævnte Ministerium sig i Skrivelse af 29. Juni paa følgende Maade. Indenrigsministeriet havde vel tidligere dels i Skrivelse til Amtmanden over Aarhus Amt af 6. Juni 1863, dels i Skrivelse til Undervisningsministeriet af 14. April 1859 ad 2 udtalt sig for, at Udredelse af Afsløningsvederlaget for Ægt og Arbejde til Kirkerne rettest burde betragtes som en Kommunesag, saaledes at Kirkeejerne for Vederlaget kunde holde sig til Kommunen, og at dennes Sogneraad havde at reparere og opkræve Beløbet hos vedkommende. Ligesom det imidlertid senere, navnlig i Skrivelse til Justitsministeriet af 14. Jan. 1868 havde antaget, at Repartitionen og Optræningen af det omhandlede Vederlag kun kunde betragtes som en Kommunesag, hvor der om Afsløning var indgaaet Forening mellem Kirkeejeren og Sogneraadet, og dette derhos havde erhvervet Ministeriets eller nu, i Følge Lov om Landkommunernes Styrelse m. v. af 6. Juli 1867 § 26 lit. b. jfr. Ministeriets Cirkulære af 16. Juli s. A. Post 5. Amsraadets Samtykke til Vederlagets Overtagelse af Kommunen, saaledes kunde det ikke anse sig berettiget til mod Sogneraadets Ønske at paalægge Kommunen som saadan at udrede et Vederlag for en Byrde som den omhandlede, der ikke direkte i Følge Lovgivningen paahvilede Kommunen, men alene en Del af dens Hartkornsbrugere. Indenrigsministeriet kunde derfor ikke finde sig foranlediget til at søge truffet en Foranstaltning som den af Kvæsturen attraaede, men gjorde opmærksom paa, at det ansaa det for en Mangel, at det ikke ved Kjendelsen af 31. Maj 1864 var bestemt, hvor stor en Del af den samlede Afsløningssum 32 Rdl. hver enkelt ægt- og arbejdspligtig Ejendomsbesidder havde at udrede, men

at denne Mangel formentlig maatte kunne afhjælpes ved en Kontinuations Kjendelse.

Ved at tilstille Kvæstor Afskrift af denne Skrivelse, begjærede Undervisningsministeriet Erklæring herover. Efter at have modtaget denne tilskrevet det under 1. Avg. Indenrigsministeriet, at det var enigt i, at det vilde være rigtigst, at der erhvervedes en Kontinuations-Kjendelse for, hvor stor en Del af den ved Kjendelse af 31. Maj 1864 bestemte Afløsningssum for Pligtarbejde til Taarnby Kirke hver enkelt ægt- og arbejdspligtig Ejendomsbesidder havde at udrede, og begjærede dets Erklæring om, paa hvilke af Sogneboerne det antog, at den nævnte Afgift skulde fordeles, navnlig om Fordelingen burde foretages paa andre end Sognets Gaardmænd efter Gaardenes Hartkorn paa den Tid, Kjendelsen af 31. Maj 1864 blev afsagt, saa vel som om, hvorvidt de ved den eventuelle Kontinuations-Kjendelse fastsatte enkelte Afløsningssummer, der i Regelen formentlig kun vilde udgjøre meget ubetydelige Beløb af næppe synderlig mere end 1 $\frac{1}{2}$ aarlig, ved fremtidige Udstykninger kunde være Gjenstand for senere Omdelinger, i hvilket Fald det vilde være meget heldigt, om Kirkeejeren i Analogi af L. 23. Jan. 1862 om Tiendevederlags Berigtigelse kunde lade Vederlagets Størrelse notere paa de paagjældende Ejendommers Konti i Pantebogen.

Under 6. Oktbr. 1868 udtalte derefter Indenrigsministeriet, at den omspurgte Fordeling formentlig ikke burde foretages paa andre end Sognets Gaardmænd efter Gaardenes Hartkorn paa den Tid, Kjendelsen af 31. Maj 1864 blev afsagt, samt at der ikke ved Udstykningsapprobationen blev Spørgsmaal om fra Indenrigsministeriets Side at paase, at saadanne, de samlede Ejendomme paa hvilende Ydelser fordeltes, jfr. i øvrigt Frd. 25. Juni 1810 § 8. Ved under 15. s. M. at meddele Kvæstor Underretning herom paalagde Undervisningsministeriet ham at træffe fornøden Foranstaltning til Erhvervelsen af den omhandlede Kontinuations-Kjendelse.

Denne Kjendelse blev imidlertid ikke afgivet. Da Kvæstor hos vedkommende Afløsningskommission havde rekvireret denne og tilstillet den en af Kvæsturens Forvalter affattet Hartkornsfortegnelse, modtog han Underretning om, at Kommissionen ikke kunde indlade sig paa at fordele Vederlaget paa hver enkelt Jordbruger, og at Kontinuations-Kjendelsen, saafremt en saadan fremdeles attraaedes, kun vilde komme til at bestemme, hvor meget der i Henhold til den af Universitetet affattede Hartkornsfortegnelse vilde være at svare pr. Td. Hartkorn. Da det kunde forudses, at en saadan Kjendelse, der vilde medføre en Udgift af over 40 Rdl. og tilsyneladende ikke vilde give Universitetet nogen større Ret, end der allerede havdes efter Kjendelsen af 1864, ikke vilde svare til Hensigten, og da det desuden maatte antages, at der i Tilfælde af Søgmaal vilde ske Indsigelser i forskellige Retninger, navnlig af de Brugere, som ikke havde besiddet Ejendommene i de fulde 5 sidste Aar, eller naar Støderne i dette Tidsrum vare blevne udstykkede eller sammenlagte, forsøgte han og opnaaede ogsaa gennem Oldermændene at faa Vederlaget betalt for de forløbne 5 Aar 1865—69 med det fulde Beløb 160 Rdl.

I Henhold til Ministeriets Skrivelse af 22. Juni 1868 udbetaltes der til den konstituerede Kammeradvokat, Justitsraad Buntzen, for Førelsen af den ovenomhandlede Retssag et Salær af 40 Rdl. foruden 3 Rdl. for Afskrivning m. v., hvilke Beløb udrededes af Universitetets ekstraordinære Udgiftskonto f. 1868—69.

Tilbagebetalingen af de i Dommen ommeldte 32 Rdl. med Renter og Omkostninger blev i Overensstemmelse med Ministeriets Skrivelse af 1. Avg. s. A. udredet af Universitetets Jordebogsgifter litr. c. for 1868—69.

b. Særlige Afgjørelser med Hensyn til Landsbykirkerne.

I Anledning af et til Ministeriet indkommet Andragende fra Frederiksborg Amts vestre Distrikt om, at Universitetet som Ejer af Gandløse Kirke vilde overtage Udredelsen af den Skolelæreren i Gandløse hidtil af Statskassen tillagte Godtgjørelse 4 Rdl. aarlig for at føre Konfitent- og Tillysningsbøgerne, udtalte Kvæstor — efter Opfordring af Konsistorium, hvis Erklæring Ministeriet havde begjæret — sig herom paa følgende Maade i Skrivelse af 16. April 1886.

I Følge Adg. f. Skolev. p. Landet 29. Juli 1814 Bil. A. §§ 32 og 34 paaligger det Kirkebyens Skolelærer at føre Ministerial- og Kommunionbogen samt den ugentlige Tillysningsbog, ligesom han ogsaa skal besøge Klokkernes Ringning Morgen og Aften samt til sædvanlig Gudstjeneste, saa vel som Kirkens Renholdelse, Alterklædernes Vask og Kirkeurets Optrækning. Hertil var ved L. 19. Febr. 1861 § 24 føjet, at den Skolelærer, der besørger Klokkernes Ringning, skal drage Omsorg for, at Trækvinduerne i tørt Vejr aabnes hver Morgen og lukkes hver Aften. For de Kirkebyens Skolelærer saaledes paalagte Forretninger skulde der i Følge L. 8. Marts 1856 § 16 tilstaa ham af Skolekassen en efter Arbejdets Omfang afpasset Godtgjørelse, som dog ikke skulde være mindre end 10 Rdl. aarlig. For Gandløse Kirkes Vedkommende skulde bemeldte Godtgjørelse ved Ministeriets Skrivelse af 16. Marts 1857 være bestemt til 19 Rdl. aarlig, hvoraf Skolekassen dog hidtil kun havde betalt 8 Rdl. 64 Sk., da Kirkeejeren havde betalt 4 Rdl. 48 Sk. for Kirkeurets Optrækning og 1 Rdl. 80 Sk. for Kirkens Renholdelse og Alterklædernes Vask, og Statskassen 4 Rdl. for Konfitent- og Tillysningsbøgernes Førelse, hvilken Godtgjørelse var ført til Afgang i den samlede Godtgjørelse 19 Rdl., hvoraf Resten skal tilskydes af Skolekassen. Da Universitetet, som hidtil ikke havde inddraget de tidligere bevilgede frivillige Bidrag til Betalingen for de omhandlede Arbejder, saaledes allerede dertil bidrog 6 Rdl. 32 Sk. aarlig, uagtet der ikke i saa Henseende paahvilde Kirkeejeren nogen Forpligtelse, troede han ikke, at der var Anledning til ligeledes at overtage de omhandlede, hidtil af Statskassen udredede 4 Rdl., som burde tilskydes af Skolekassen, naar de ikke længere afholdtes af Statskassen. Han maatte saa meget mere fraraade Overtagelsen af denne Udgift som Universitetet ikke afholdt lignende Udgifter ved dets øvrige Landsbykirker, hvorfor Bevilgelsen af bemeldte 4 Rdl. aarlig let vilde fremkalde lignende Andragender fra de andre Kirker.

Ved under 28. April 1866 at indsende denne Erklæring til Ministeriet, udtalte Konsistorium, at det med Kvæstor var enig i, at der ikke var Anledning til at lade Universitetet overtage Udredelsen af de omhandlede, hidtil af Statskassen afholdte 4 Rdl. Herved er Sagen blevet staaende.

— Ved Skrivelse af 7. Dec. 1869 har Kvæstor, i Anledning af, at Herløv Kirkegaard var blevet udvidet, meddelt den paagjældende Sognepræst, at følgende Regler ere vedtagne for Benyttelsen af Universitetets Kirkegaarde:

1. Der maa ikke udlægges større Familiebegrovelser, men kun enkelte Gravsteder af sædvanlig Størrelse, dog ikke over 4 Alen i Længden og 2 Alen i Bredden.

2. Gravene udlægges i passende Rækker ved Siden af hverandre i den Orden, hvori Begravelserne foregaa; dog kan der, hvor den efterlevende Ægtefælle udtrykkelig ønsker at faa en Begravelsesplads ved Siden af den afdøde, ikke være noget imod at lade de saaledes reserverede Begravelsessteder henligge ubenyttede, saa længe der i øvrigt er tilstrækkelig Plads paa det indtagne Areal. Ligeledes kan der ikke være noget imod, at mindre Børns Lig ned-sættes i samme Grave som Forældrene.
3. Efterhaanden som Jorden saaledes tages i Brug, maa der mellem de forskellige Rækker af Grave anlægges de fornødne Veje, for at der altid kan være uhindret Adgang til Gravene.
4. Alle saaledes udlagte nye Gravsteder blive at betegne med Nummerpæle og af Kirkeværgen at indføre i en dertil indrettet Protokol med Angivelse af den afdødes Navn og naar Begravelsen er foregaaet.
5. Naar et Gravsted saaledes har henligget i 20 Aar, bliver Graven at sløjfe og den derved indvundne Jord at anvende til nye Begravelser, hvilket ogsaa kan ske før Udløbet af 20 Aar, naar vedkommende erklære, at de ikke længere ønske at frede Gravene.
6. Udlæggelse af større Gravsteder eller Indhegning af allerede udlagte Gravsteder med Jærngitter eller Stakit maa ikke tilstedes uden Universitetets udtrykkelige Samtykke og mod Erlæggelse af den derfor bestemte Kjøndelse.
7. Paa samme Maade blive alle Gravsteder paa den ældre Del af Kirkegaardene at sløjfe, saa snart der er gaaet 20 Aar, siden der i dem sidst blev nedgravet Lig, hvorefter de saaledes sløjfede Gravsteder kunne anvendes til nye Begravelser efter foranstaaende Bestemmelser.

— Foranlediget ved en Forespørgsel fra Sognepræsten ved en af Universitetets Landsbykirker har Kvæstor under 31. Jan. 1865 udtalt, at den gjældende Regel for Gravsteder paa Universitetets Landsbykirkegaarde er, at Sognebeboerne som Tiendeydere have Ret til fri Begravelsesplads for et Tidsrum af 20 Aar, dog uden Ret til at lade Gravstederne indhegne, hvorimod de, naar de ønske at anbringe et Gitter eller Stakit om Graven, eller naar de ønske at vedligeholde et Gravsted i længere Tid end 20 Aar, maa anholde om Tilladelse dertil. For saa vidt Pladsen paa Kirkegaarden tillader det, meddeles denne mod en Kjøndelse til Kirken af 4 Rd. for et Gravsted af almindelig Størrelse, hvorved vedkommende faar Ret til at vedligeholde Indhegningen i 20 Aar fra dennes Anbringelse eller, med Hensyn til almindelige, ikke indhegnede Gravsteder, i 20 Aar efter Udløbet af de første 20 Aar, i hvilke der tilkommer den paagjældende fri Begravelsesplads.

— Ved et i 1867 holdt Syn over Faxe Kirke blev der gjort Bemærkning om, at en Aaret i Forvejen gjort Udsættelse om, at Orgelet maatte istandsættes, hvortil Bekostningen antoges at maatte paahvile Universitetet som Kirkeejer, ikke var efterkommet. Ministeriet udtalte i denne Anledning i Skrivelse til Kvæstor af 27. Nov. 1867, at da der ved Orgelets Anskaffelse af Menigheden i sin Tid var taget den udtrykkelige Bestemmelse, at der ikke skulde paahvile Universitetet som Kirkeejer nogen Forpligtelse med Hensyn til dets Vedligeholdelse, skjønnede Ministeriet ikke rettere, end at Spørgsmaalet om, hvorvidt der kunde gives Synet Medhold i dets Mening om, at Omkostningerne ved Istandsættelsen i nærværende

Tilfælde - paahvilede Universitetet, i fornødent Fald maatte henhøre under Domstolens Paakjendelse.

II. Midlernes Forvaltning.

1. Opførelsen af et Gymnastiklokale for studerende.

I Efteraaret 1863 modtog Ministeriet fra Direktøren for Gymnastiken, General la Cour, en Indstilling om, at der maatte virkes for, at ogsaa de studerende ved Universitetet kom til at nyde en gymnastisk Undervisning, til hvilken Hensigt han foreslog Tilvejebringelsen af en rummelig Gymnastiksal ved Universitetet, Anskaffelsen af de fornødne Apparater samt Antagelsen af en examineret Gymnastiklærer til mindst 3 Timer daglig at give Undervisningen.

I denne Anledning tilskrev Ministeriet under 3. Nov. s. A. Konsistorium, at dette Forslag formentlig fortjente at komme i Betragtning, og at der af flere Hensyn var al Opfordring for Universitetet til at yde Bidrag til, at der ved Universitetet gaves Lejlighed for de studerende til at erholde Undervisning i de under Gymnastiken hørende Legemsfærdigheder, ligesom Ministeriet ikke heller skjønnede, at der kunde være noget imod foreløbig, men ogsaa kun indtil videre, at modtage et af Studenterforeningen gjort Tilbud for at bringe Sagen i Gang. I øvrigt var Ministeriet enigt med Gymnastikdirektøren i, at der maatte for Universitetets Regning tilvejebringes Gymnastiklokale og Apparater, og at der af Universitetet maatte sørges for en Lærer til at lede Øvelserne. Med Hensyn til Ansættelsesvilkaarene for Læreren antog Ministeriet, at man maatte gaa ud fra, at de studerende selv skulde betale en forholdsmæssig Del af Undervisningen, og at i saa Henseende Universitetet burde tilstaa Læreren et saa stort aarligt Honorar, at han for dette kunde, mod den halve Del af den sædvanlige Timebetaling for Gymnastikundervisning, være 4 Timer daglig til Vejledning for de studerende, som ønskede at deltage i Øvelserne, og for hvilke de selv vilde have at udrede saa meget, at den anden Halvdel af Betalingen blev dækket. Hvad endelig Gymnastiklokalet angik, havde Ministeriet tænkt sig, at der dertil vilde kunne findes Plads paa et af Kollegiernes Grund, navnlig i Valkendorfs Kollegiums Have.

Konsistorium tilskrev derefter under 3. Maj 1864 Ministeriet, at, skjønt Konsistorium ansaa det for givet, at der ikke under de nuværende Tidsforhold vilde være Spørgsmaal om yderligere at fremme denne Sag, havde det dog troet med Hensyn til Sagen i Almindelighed at burde ytre følgende. Saa vidt Konsistorium bekjendt var det her i Kjøbenhavn ingenlunde vanskeligt for dem, som ønskede gymnastisk Undervisning, at forskaaffe sig en saadan for en forholdsvis billig Betaling. Hovedstaden med dens forskellige militære Etablissementer frembød rig Lejlighed hertil, og der kunde derfor for vort Universitets Vedkommende ikke hentes nogen Analogi fra, hvad der var fundet hensigtsmæssigt paa andre Steder, hvor Universiteterne vare beliggende i mindre Byer. Konsistorium havde heller ikke haft Lejlighed til at erfare, at der i selve de studerendes Kreds havde vist sig nogen Trang til en Foranstaltning som den af Ministeriet paatænkte, og der forelaa navnlig ikke fra de forskellige Studenterkollegier noget Andragende om Understøttelse til Anskaffelse af gymnastiske Apparater, skjønt det selvfølgelig navnlig maatte være paa disse Kollegier, at en Trang i denne Retning vilde gjøre

sig gjældende. Det turde under disse Omstændigheder vistnok befrygtes, at en gymnastisk Undervisningsanstalt ved Universitetet, der, uagtet dens Benyttelse vilde være en frivillig Sag, dog vilde fremtræde med en mere officiel Karakter, ikke i Tidens Længde vilde blive besøgt i et saadant Omfang, som vilde staa i Forhold til de med samme forbundne Bekostninger. Disse Bekostninger vilde nemlig ingenlunde blive ubetydelige; foruden Udgiften til Opførelsen af et Gymnastikhus og til Anskaffelsen af de dertil hørende forskjellige Apparater, vilde en saadan Anstalt kræve en aarlig Udgift til Vedligeholdelsen samt til Lønnen for den ansatte Lærer. Konsistorium kunde derhos ikke erkjende, at det, saaledes som Forholdene stillede sig her i Hovedstaden, skulde være Universitetets Opgave at tilvejebringe saadanne Anstalter i hvilke de studerende i Almindelighed uden Hensyn til Trang skulde kunne nyde Undervisning i Gymnastik eller andre Legemsfærdigheder, som maatte anses gavnlige for Sundheden og den fysiske Udvikling i det hele og det var indlysende, at Udgiften til saadanne Anstalter let vilde kunne blive saa betydelige, at det af Hensyn til samme blev nødvendigt at tilsidesætte Universitetets egentlige Formaal. Efter Konsistoriums Formening kunde der alene være Spørgsmaal om, af Kommunitetets Midler at tilstaa trængende studerende en mindre betydelig Understøttelse til at bestride Udgifterne ved en gymnastisk Undervisning, som de ikke vilde være i Stand til ved egne Midler at forskaaffe sig. Men førend der kunde være Opfordring til at træffe særlige Foranstaltninger i denne Retning maatte det være tilstrækkelig konstateret, at der var en bestemt Trang i saa Henseende tilstede. Konsistorium fraraadede derfor bestemt, at der her ved Universitetet blev oprettet en særlig Undervisningsanstalt for gymnastisk Undervisning som den af Ministeriet paatænkte.

Efter Modtagelsen af denne Skrivelse tilskrev Ministeriet under 3. Juni Bygningsinspektøren om efter Konference med General la Cour at affatte og til det indsende en Plantegning tillige med Overslag til Indretning af et passende Gymnastiklokale for studerende, og satte under s. D. Konsistorium i Kundskab herom.

Denne Tilkjendegivelse foranledigede Konsistorium til under 25. Juni at tilskrive Ministeriet paa følgende Maade: Konsistorium, der i den senere Tid oftere i ikke uvigtige Universitetsanliggender havde set de samme afæskede, efter bedste Skjon afgivne Erklæringer ikke at vinde Ministeriets Bifald, beklagede, at dets enstemmige, vel overvejede og udførlig motiverede Mening i denne Sag havde haft saa ringe Vægt hos Ministeriet, at samme, idet det aldeles fraveg den og bestemte sig til at gennemføre den af Gymnastikdirektøren foreslaaede Foranstaltning, ikke engang havde fundet sig foranlediget til at antyde nogen Del af den Betragtningmaade, som det ansaa for afgjørende mod de af Konsistorium fremhævede Grunde, men havde indskrænket sig til en Tilkjendegivelse, hvis Ordlydende nærmest maatte lade formode, at Ministeriets Beslutning i det væsentlige var i Overensstemmelse med Konsistoriums Erklæring. Konsistorium gjorde derhos opmærksom paa, at der i Ministeriets Skrivelse savnedes Oplysning om, paa hvilken Plads det var paatænkt at opføre det Gymnastiklokale, hvortil Bygningsinspektøren skulde gjøre Forslag, eller om det muligvis var overdraget denne i Forbindelse med General la Cour uden nogen som helst Med-

virkning fra Konsistoriums Side at udfinde en Plads, som efter deres Mening dertil maatte være skikket.

Herved er Sagen blevet staaende.

2. Kommunitetets Overtagelse af Udgiften til Kunstanstalter og Samlinger.

Da Folketingets Finansudvalg i Anledning af, at der i Udvalget var fremkommet Forslag om, at Udgiften til Kunstanstalter og Samlinger 33 376 Rdl. 24 Sk i Finansloven for 1867—68 opførtes under Kommunitetet som en ny Udgiftspost 11, havde begjæret Ministeriets Erklæring, om der i Følge Kommunitetets Fundats var nogen retlig Hindring for en saadan Anvendelse af dets Midler, paalagde Ministeriet under 18. Dec. 1866 Konsistorium herover at ytre sig. I Skrivelse af 21. s. M. udtalte Konsistorium sig derefter paa følgende Maade:

Kommunitetet er, som bekjendt, stiftet ved Fundats af 25. Juli 1569, givet af Kong Frederik II. og Rigets Raad. Fundatsen findes trykt i H. Bechmanns *Communitatis regiæ Havniensis historia* Pag. 160—182. I denne udtales det, at Kongen har »forfaret, at her udi Riget skulle være mange fattige Personer, som fitteliggen have begyndt deres Studia og om hvilke er godt Haab, at de med Tiden kunne være nyttige at bruge udi Religionen og udi andre Maader Riget til Tjeneste og Bedste, og de dog ikke ere formuende, men af Armod saa undertrykkes, at de deres begyndte Studia ikke kunne forfølge og fuldende, og paa det der udi Fremtiden ikke skal blive Brøst paa lærde Mænd, som kunne være Religionen og Riget tjenlige o. s. v.«, har Kongen besluttet og berammet, at »Vi og Vore Efterkommere altid herefter ville og skulle underholde et hundrede Studenter her hos Universitetet og til samme deres Underholdning givet dette efternævnte Vort og Kronens Gods. Efter at derpaa i Fundatsen udførlig er specificeret, hvad der henlægges til Kommunitetet, ytres det da end videre, at fornævnte Gaarde, Gods og Tiender »skulle stedse og altid herefter til evig Tid være og blive til fornævnte hundrede Personers Hjælp og Underholdning, frit og ubehindret i alle Maader under den almægtige Guds evige Hævn og Straf«. Derefter handler Fundatsen nærmere om, hvorledes der skal forholdes med de nævnte 100 Studenters Bispising, om Adgangen til at nyde denne Hjælp, om Tilsynet, om bemeldte Studenters yderligere Understøttelse med Klæder, Bøger og anden Nødtørft m m. Fundatsen slutter med, at Kongen for sit Vedkommende lover og forpligter sig til at holde denne Fundats i alle Ord, Punkter og Artikler og beder og formaner sine Efterkommere, Konger udi Danmark, at de fornævnte Fundats udi lige Maade ved Magt holde, ikke gjørende herudi Forhindring eller Forvandling (Forandring) udi nogen Maade, ej heller tilstedende nogen anden noget deri at forandre, saafremt de ikke dermed ville imod dem opvække Guds evige Hævn og Vrede.

Det vilde heraf ses, at Kommunitetets Bestemmelse alene var at understøtte trængende Studenter, navnlig derved, at 100 saadanne fik fri Kost Middag og Aften, og det var med Eftertryk fremhævet, at dets Midler ikke maatte benyttes til anden Brug. Noget senere, navnlig i Aaret 1618, købtes for Kommunitetets Midler den Gaard, hvori Regensen indrettedes »til Bolig« for 100

Studenter, hvilken senere var vedblevet at henhøre under Kommunitetet, jfr. herom i det hele Reinhardt »Communitetet og Regensen fra deres Stiftelse til vore Dage Kbhvn. 1862 i Hist. Tidsskr. 3. Række 3 B. 1. H. Denne Kommunitetets Bestemmelse samt Forbudet mod Midlernes Anvendelse til anden Brug var gjentaget i Universitetets ældre Fundats af 31. Marts 1732 (i Kvartudgaven af Forordningerne). Henimod Slutningen af forrige Aarhundrede fandt man det nødvendigt at revidere de fundatsmæssige Bestemmelser, »da Kommunitetet i lang Tid ikke havde givet den paasigtede Nytte, dels fordi den hele Indretning med Øvelserne ikke svarer enten til vore Tider eller en mere oplyst Tænkemaade, dels af andre Aarsager«, og der udkom derfor en ny forbedret Fundation for de tvende ved Københavns Universitet værende kgl. Stiftelser, Kommunitetet og Regensen, under 25. Juni 1777 (findes i Lovsamlingen). I denne nye Fundats gjordes vel adskillige Forandringer og Forbedringer med Hensyn til Understøttelserne og Øvelserne; men det fremtraadte ogsaa i denne som Kommunitetets eneste Bestemmelse at hjælpe og understøtte et Antal trængende studerende, og det udtaltes udtrykkelig i Fundatsens § 75, at intet af Kommunitetets Gods, under hvad Paa-skud være kan, til anden Brug maa anvendes.

Kommunitetet fremtraadte herefter som en selvstændig funderet Stiftelse, der vel havde Bestyrelse til fælles med Universitetet, men forresten sin egen særskilte Formue. Det eneste fundatsmæssige Formaal for Anvendelsen af Kommunitetets Midler var Understøttelse af studerende, for at disse i Tiden kunde blive nyttige i Kirkens eller Statens Tjeneste. Men efterhaanden som det viste sig, at Kommunitetets Midler ikke alene vare i Stand til at tilfredsstille de Fordringer, som i saa Henseende stilledes til dem, men at der endda blev et betydeligt Overskud tilbage, ansaa man sig for beføjet til af Kommunitetets Midler at komme Universitetet til Hjælp, men dog bestandig kun under de tvende Forudsætninger, at Kommunitetets egne oprindelige Formaal ikke i mindste Maade led Afbræk herved, og at Universitetet behøvede saadan Hjælp for at dække Udgifter, til hvis Afholdelse dets egne Midler vare utilstrækkelige. Dette Forhold medførte imidlertid ingenlunde, at Kommunitetets og Universitetets Formuer sammensmeltedes, men Kommunitetet var endnu den Dag i Dag en selvstændig Stiftelse, hvilende paa de oven nævnte fundatsmæssige Bestemmelser. Vel havde der i sin Tid været gjort Forslag om at sammensmelte Kommunitetets Formue med Universitetets; men denne Foranstaltning, som Konsistorium maatte anse for ensbetydende med en Ophævelse af Kommunitetet som særegen Stiftelse, og som derfor ikke kunde ske uden i alt Fald i Følge Lov, var ingen Sinde blevet iværksat. Med Hensyn hertil mindede Konsistorium om sine Skrivelser til Ministeriet af 22. Sept. 1860 og 31. Marts 1862, hvori disse Punkter vare udførlig omhandlede*).

Efter det foranførte kunde der formentlig ingen Tvivl være om, at det vilde stride aldeles mod de fundatsmæssige Bestemmelser for Kommunitetet at anvende dets Midler til de i Ministeriets Skrivelse nævnte Kunstanstalter og Samlinger, hvorved formentlig var sigtet til de i Forslaget til Finansloven § 21 S. 41 nævnte Instituter, navnlig Kunstakademiet og Kunstsamlingerne. Naar man, uden at der

*) Lindes Medd. f. 1857—63 S. 628—37.

var givet Konsistorium Lejlighed til at udtale sig herom, i Finansloven for 1862—63 paalagde Kommunitetet at dække den polytekniske Lærestalts Underbalance, en Bestemmelse, som var gjentaget i de paafølgende Finanslove, kunde Konsistorium, saaledes som det allerede i Skrivelse til Ministeriet af 31. Marts 1862 (Lindes Medd. f. 1857—63 S. 630—37) havde ytret, naturligvis kun dybt beklage denne Fremgangsmaade, der vistnok vanskelig lod sig forene med de fundatsmæssige Bestemmelser for Kommunitetet; men til Forsvar for den lod sig dog anføre, at der bestaar et særegent nøje Forhold mellem Universitetet og den polytekniske Lærestalt, der begge ere højere Undervisningsanstalter og for en stor Del have Lærere tilfælles. Men de oven nævnte Kunstanstalter og Kunstsamlinger stode ikke i nogen som helst organisatorisk Forbindelse med Universitetet; de kunde end ikke siges at have videnskabelig Undervisning til Formaal, deres hele Virksomhed var fuldkommen fremmed for Universitetet. Antog man sig for berettiget til at anvende Kommunitetets Midler til disse Indretninger, var det Konsistorium umuligt at indse, hvorfor man ikke med lige saa megen Føje vilde kunne anvende Kommunitetsmidlerne til hvilke som helst andre Statsformaal. Men dette vilde i Virkeligheden indeholde en fuldstændig Omstyrtelse af Kommunitetet som selvstændig Stiftelse og en ligefrem Konfiskation af en Del af Kommunitetets Formue til Fordel for Indretninger, som ikke paa den fjærneste eller mest middelbare Maade kunde sættes i Forbindelse med Kommunitetets fundatsmæssige Øjemed. At træffe Bestemmelser af denne Natur, som i Virkeligheden vilde indeholde en partiel Ophævelse af eller Forandring i Kommunitetets Retsforhold, laa aabenbart uden for en Finanslovs Omraade. Der var vistnok overhovedet ikke nogen som helst Grund tilstede, der kunde retfærdiggjøre en Omstyrtelse af denne Stiftelse, der havde bestaaet i 300 Aar og hvis Formaal endnu i lige høj Grad maatte erkjendes for gavnligt; men det syntes under alle Omstændigheder klart, at det var utilstedeligt at træffe en saadan Bestemmelse ved Finansloven. Konsistorium hengav sig derfor til det Haab, at Ministeriet allerede fra det retlige Synspunkt paa det bestemteste vilde modsætte sig den foreslaaede Overførelse paa Kommunitetets Budget af Udgiften til Kunstanstalter og Kunstsamlinger.

Skjønt Ministeriet kun havde forlangt Konsistoriums Betænkning over den retlige Side af Sagen, maatte man dog bemærke, at det uden Tvivl var en Vildfarelse, naar man troede, at Kommunitetet overhovedet vilde være i Stand til i Tidens Længde at overtage den nævnte Udgift uden Afbræk for sine egne og Universitetets Formaal. Af Finanslovsforslaget for 1867—68 fremgik det, at Kommunitetets Overskud var 56 654 Rdl. 20 Sk., hvoraf 25 400 Rdl. 53 Sk. vilde medgaa til at dække Universitetets Underbalance for Finansaaret 1867—68; tilbage blev altsaa af Kommunitetets Overskud kun omtrent 30 000 Rdl. Men herved maatte vel erindres, at Kommunitetet desforuden i det kommende Aar vilde have at dække Universitetets Underbalance for 1866—67, som var beregnet til omtrent 62 000 Rdl. og end videre have at udrede til det nye Museum den resterende Del af det kalkulerede Beløb, nemlig 109 425 Rdl., jfr. Anm til Finanslovsforl. f. 1867—68 S. 180 øverst. Naar man fra dette Beløb af omtr. 172 000 Rdl. trak Underskuddet for det kommende Finansaar, der som oven for bemærket var omtrent 30,000 Rdl., vilde det ses, at det i dette Aar vilde blive nødvendigt at formindske Kommunitetets Kapitalformue med ikke mindre end

omtr. 142 000 Rdl. Skulde det nu paalægges Kommunitetet at udrede til Kunstanstalter og Kunstsamlinger det betydelige Beløb af 33 376 Rdl., maatte man ligefrem tage det — til Formaal, der vare Universitetet og Kommunitetet uvedkommende — af Kommunitetets Kapitalformue, som saaledes end yderligere vilde blive formindsket i det kommende Finansaar. Det særdeles betænelige i saaledes at angribe Kapitalformuen forøgedes end videre, naar man betænkte, at det vistnok var en Illusion at træste sig med, at de store ekstraordinære Udgifter ved det nye Museum vilde bortfalde med det nævnte Finansaar. Videnskabernes Fremskridt og vore Forhold i det hele vilde bestandig fremkalde nye Krav til Universitetet og derigjennem til Kommunitetet, og det kunde ikke være tvivlsomt, at der, naar Udgiften til Museet faldt bort, snart vilde træde andre store ekstraordinære Udgifter i Stedet, fra hvilke man ikke kunde unddrage sig. Konsistorium erindrede saaledes om, at der, naar Museet var fuldendt, vilde fremkomme Begjæring om Bevilling til det fornødne Inventarium til samme, hvortil mindst vilde medgaa 12 000 Rdl. Derhos vilde der i Forbindelse med samtlige zoologiske Samlingers Overførelse til det nye Museum fremkomme Forslag til en Ombygning af Kommunitetsbygningens nordlige Ende, navnlig for at forskaffe en aldeles nødvendig Udvidelse af det zoologiske Auditorium, som for Tiden ikke var i Stand til at rumme Tilhørerne, særlig paa Grund af det meget tiltagne Antal af medicinske studerende. End videre var Regensens Tilstand saaledes, at en Hovedreparation af samme snart vilde behøves, og der kunde vel ingen Spørgsmaal være om, at denne Udgift, som særlig vedkom Kommunitetets egentlige og oprindelige fundatsmæssige Formaal, fremfor alt maatte udredes af Kommunitetets Midler. Men vigtigere end alle disse Udgifter, der dog allerede vilde medføre Nødvendigheden af at ty til Stiftelsernes Kapitalformuer, var den særdeles betydelige Udgift, som forestod Universitetet i Anledning af den botaniske Haves Flytning og Anlægget af en ny Have paa Fæstningens Glacis. Hvor stor denne vilde blive, lod sig for Øjeblikket end ikke tilnærmelsesvis bestemme; men selv under Forudsætning af en fordelagtig Realisation af den nuværende botaniske Haves Grund eller et fordelagtigt Mageskifte, vilde der blive Spørgsmaal om meget betydelige Udgifter for Universitetet, der næppe vilde blive mindre end flere hundrede tusinde Rigsdaler.

Medens det saaledes vilde ses, at Universitetets og derigjennem Kommunitetets økonomiske Forhold paa ingen Maade vare glimrende, maatte der paa den anden Side mindes om, at Universitetet for nylig havde overtaget en betydelig, Statskassen hidtil paahvilende, Byrde, nemlig Statskassens Tilskud til det kgl. naturhistoriske Museum, omtr. 7 900 Rdl. om Aaret. Det vilde erindres, at Finansministeriet i Efteraaret 1864 formedelst Statens uheldige finansielle Forhold fremsatte Fordring paa, at en Del af de Udgifter, som udrededes af Statskassen til de Videnskabeligheden vedkommende Anstalter, skulde afholdes af de Overskud, hvormed Budgetterne for de med det højere Undervisningsvæsen forbundne Stiftelser med separate Fonds, vare opførte i Finanslovudkastet 1865—66*). Ved denne Foranstaltning tænktes der selvfølgelig ikke paa Universitetet eller Kommunitetet alene, hvis Overskud i Virkeligheden vare illusoriske, men tillige paa det

*) Univ. Aarb. f. 1864—71 I. S. 495—98.

meget rigere Sore Akademi, og Universitetet havde uden Tvivl, naar man saa hen til dets Vilkaar og Evner, overtaget sin fulde Del af Byrden. Det blev ogsaa af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet i dets Skrivelse til Konsistorium af 27. Okt. 1864 udtalt, at man over for Finansministeriet fastholdt, at Statens Tilskud til det kgl. naturhistoriske Museum, i Finanslovudkastet 1865—66 opført med 7 946 Rdl., var den eneste Udgift, der kunde være Spørgsmaal om at lade Universitetet overtage og dette endda kun for Finansaaret 1865—66. I Henhold hertil havde Universitetet indtil videre overtaget denne Udgift, med den sikre Forventning, at hermed skulde Statskassens Krav til Universitetet og Kommunitetet være tilende; det vilde derfor være en saa meget større Ubillighed nu at rejse fornyede Fordringer, som langt overstege, hvad der den Gang var Tale om, og Konsistorium udtalte som Følge heraf det Haab, at Ministeriet bestemt vilde modsætte sig alle Forsøg af denne Art, ligesom det havde den Tillid til Rigsdagens Retfærdighed, at den, naar den blev tilstrækkelig oplyst om de virkelige Forhold, ikke vilde fastholde den omhandlede Fordring.

Senere er der ikke foretaget noget i denne Sag.

3. Frugtbjergjørelsen af Stiftelsernes kontante Beholdninger.

Finansministeriet henledede under 17. Juni 1870 Undervisningsministeriets Opmærksomhed paa Frugtbjergjørelsen af kontante Beholdninger, der tilhøre de under Ministeriets Bestyrelse henlagte separate Fonds. Det ansaa det for at være af ikke liden Vigtighed for Statens finansielle Interesser, naar Kapitaler for disse Fonds skulde gøres frugtbringende, hvad enten dette ønskedes iværksat ved Anskaffelse af Børspapirer eller ved Udlaan i faste Ejendomme, at vedkommende Bestyrelse, i Stedet for at foranstalte saadanne Indkøb eller Udlaan, direkte overtog af de blandt Statsaktiverne optagne Effekter af dette Slags, enten Børspapirer efter disses Børspris paa den Tid, Overdragelsen skete, eller 4 pCt. Rente bærende, med fuldkommen betryggende Pantesikkerhed i faste Ejendomme i Danmark paa halvårlig Opsigelse, med eller uden Forpligtelse til mindre halvårlige Afdrags Erlæggelse paa Kapitalgjælden, udestaaende Panteobligationer, ved hvis Transport for Statskassens Regning til den vedkommende separate Fond da maatte af dette betales til bemeldte Kasse det overdragne Beløb til pari. Idet da Finansministeriet forespurgte, om Undervisningsministeriet maatte tiltræde denne Anskuelse og være villigt til derefter at træffe de fornødne Dispositioner, bemærkede det i øvrigt, at det selvfølgelig, hver Gang der for det opgaves det Beløb, der ønskedes frugtbjergjort for bemeldte Fond, forud vilde meddele Undervisningsministeriet, i hvilke af Statsaktivernes Effekter dette kunde ske.

I Skrivelse af 20. Juli 1870 oplyste Kvæstor, at Børspapirer, paa Grund af disses fluktuerende Værdi, saa godt som aldrig vare indkøbte for nogen Del af de under Kvæsturen hørende Stiftelsers aarlige Overskud, hvilket derimod i Regelen var frugtbjergjort ved direkte Udlaan mod 1. Prioritets Panteret i faste Ejendomme, og da navnlig i gode Landejendomme, der afgave en saa fortrinlig Sikkerhed, at det ikke havde været nødvendigt at betinge noget aarligt Kapitalafdrag. I statsøkonomisk Henseende maatte det vistnok erkjendes, at disse og andre Udlaan af offentlige Midler til den ordinære Rente havde udøvet en meget gavnlig Indflydelse paa Ejendomsforholdene; men bortset herfra kunde der for selve Stiftelsernes Vedkommende formentlig intet være imod, at Frugtbjergjørelsen

i en kommende Tid skete paa den af Finansministeriet foreslaaede Maade ved Overtagelse af Statskassens Panteobligationer, under Forudsætning af, at disse afgave den samme Sikkerhed, som vilde kunne opnaas ved de Panter, der til enhver Tid i Overflodighed tilbødes af private. Døg var det en Selvfølge, at de enkelte af Ministeriet allerede bevilgede Laan maatte udbetales de paagjældende, saa snart de dertil fornødne Midler havde disponible, ligesom at den ene Stiftelse i Nøds Tilfælde burde komme den anden til Hjælp ved at overtage af dens Panteobligationer i Stedet for at udlaane Pengene, paa samme Maade som hidtil, hvorved Optagelse af Laan i Banken eller Opsigelse af Prioritets Obligationer ofte var undgaaet. Efter dernæst at have paavist, at der efter al Sandsynlighed vilde hengaa flere Aar, førend der vilde kunne blive Spørgsmaal om at overtage af Statens Aktiver, henstillede han, om der ikke kunde være Anledning til at stille Sagen i Bero, indtil de separate Fonds engang i Tiden atter fik Midler at udlaane.

Herved er Sagen blevet staaende.

4. De Moltkeske Legaters Overtagelse af Udgiften til Medaillen for den naturhistoriske Prisopgave.

Foranlediget ved en Forespørgsel fra Kvæstor, om Metalværdien 106 Rdl. for 2 i Aaret 1866 uddelte Prismedailler for naturhistoriske Afhandlinger skulde godtgjøres Kommunitetet af de Moltkeske Legaters Konto I., tilskrev Konsistorium under 22. Okt 1866 Ministeriet paa følgende Maade.

Ved kgl. Resol. 8. Marts 1813, der blev afgivet efter den af den daværende Direktion for Universitetet og de lærde Skoler nedlagte Beretning om det Moltkeske Naturaliekabinet, var det under Nr. 5 bestemt, »at Direktionen, indtil Renterne af denne Kapital udgjør 600 Rdl. aarlig, blandt de øvrige hvert Aar udsættende Prismedailler, tillige bestemmer en Guldmedaille som Belønning for den bedste Besvarelse af en Prisopgave i den naturhistoriske Videnskab«. Herved syntes det nærmest at være forudsat, at den naturhistoriske Prismedaille kun skulde bekostes af Kommunitetet, indtil Renterne af det Moltkeske Naturaliekabinet's Kapital opnaaede en Størrelse af 600 Rdl. om Aaret, men at derefter de Moltkeske Legater skulde overtage Udredelsen af Udgiften til samme. I Overensstemmelse hermed androg ogsaa det theologiske Fakultet som Kommunitetets daværende Bestyrelse i en Skrivelse til Konsistorium af 26. Jan 1838 paa, at Kommunitetet for Fremtiden maatte fritages for den her omhandlede Udgift, derved, at den overtoges af Naturaliekabinetet. Ved at fremsende dette Andragende til Universitetsdirektionen yttrede Konsistorium i Skrivelse af 13. Juli 1838*), at man ikke kunde anse det for endelig afgjort ved den kgl. Resol. af 8. Marts 1813, at Bekostningen til ommeldte Guldmedaille skulde udredes af Renterne af Naturaliekabinetets Kapital, og det indstillede derfor, at der maatte blive taget Hensyn til denne Sag ved den endelige Regulering af Mellemværendet med Stats- og Finansminister Grev A. W. Moltke til Bregentved i Anledning af hans Faders Gaver til Universitetet og ved Udfærdigelsen af Fundatsen for disse Legater. Dette syntes

*) Selmers Aarb. f. 1839 S. 94 ff.

ogsaa at være sket, idet Fundatsen for de Moltkeske Legater til Universitetet af 28. Jan. 1845 i dens § 9 kom til at indeholde følgende Bestemmelse: »Renterne af de i § 5 under Nr. 2 nævnte 20 000 Rdl. i Sølv i kongelige Obligationer blive at anvende til Gavn for det naturhistoriske Studium ved Københavns Universitet bl. a. derved, at en Præmie aarligen udsættes for en Afhandling over en naturhistorisk Opgave, i Lighed med, hvad der sker for Afhandlinger i andre Fag og i øvrigt paa den Maade, som Universitetets Overbestyrelse maatte anse for hensigtsmæssigst; hvorom dog i Forvejen bliver at indhente Erklæring fra Besidderen af Grevskabet Bregentved. Indtil nogen anden og nærmere Bestemmelse tages om Renternes Anvendelse, skal af den halve Del udredes Udgiften til Præmien for den oven nævnte naturhistoriske Afhandling og Lønninger til den Assistent« o. s. v. (jfr. Selmers Aarbøger f. 1845 S. 49—50). Uagtet de ved Fundatsens oven nævnte Bestemmelse i Udsigt stillede nærmere Forhandlinger med Besidderen af Grevskabet Bregentved, saa vidt Konsistorium bekjendt, ingen Sinde havde fundet Sted, maatte det dog vistnok antages at have været Meningens med Fundatsens § 9, at Udgifterne til den naturhistoriske Prisedaille, som aarlig udsattes, i Lighed med, hvad der skete for Afhandlinger i andre Fag, strax skulde overtages af de Moltkeske Legater. At dette havde været Universitetsdirektionens Opfattelse af Forholdet, syntes ogsaa at fremgaa deraf, at der i sammes Skrivelse til Konsistorium af 19. April 1845 angaaende Reglerne for de fremtidige Regnskaber, som i Overensstemmelse med Forskrifterne i Fundatsens § 14 blive at aflægge, uden videre, som en Udgiftspost, der strax traadte i Virksomhed, under Konto I litr. b opførte »Præmie for en Afhandling, der aarlig udsættes for Besvarelsen af en naturhistorisk Opgave, nemlig det for en Guldmedaille sædvanlige Beløb« (jfr. Selmers Aarb. f. 1845 S. 51). Naar det ikke desto mindre fandtes, at Udgifterne til de i Aaret 1850 vundne tvende Prisedailler for den naturhistoriske Opgave, ikke bleve afholdte af de Moltkeske Legaters Konto I, litr. b., kunde dette vistnok kun betragtes som en Forglemmelse. Der kunde saaledes næppe være nogen som helst Betænkelighed ved nu og for Fremtiden at lade Udgifterne til Prisedaillen for den naturhistoriske Afhandling udrede af det Moltkeske Legaters oven nævnte Konto, og altsaa ogsaa af samme at refundere Kommunitetet de med Hensyn til de for 1866 udbetalte Prisedailler hafte Omkostninger. For saa vidt der imidlertid i nærværende Tilfælde var Spørgsmaal om Udredelse af Udgifterne ved tvende Guldmedailler for den i et Aar udsatte naturhistoriske Opgave, henstillede Konsistorium til Ministeriet, om det maatte finde Anledning til at indhente Grev Moltkes Samtykke til, at Udgiften ved begge Medaillerne maatte udredes af Legatet, der efter indhentede Oplysninger var i Stand hertil

Efter herom at have brevvet med Besidderen af Grevskabet Bregentved, bifaldt Ministeriet under 6. Dec. 1866, at den nævnte Medaille for 1866 var uddelt for 2 Besvarelser af den naturhistoriske Prisopgave, og at den hertil medgaaede Udgift 106 Rdl., som forskudsvis var udredet af Kommunitetets Kasse, refunderedes samme af de Moltkeske Legaters Midler, hvorhos det fremtidig blev at iagttage, at Udgiften til denne Medaille blev udredet af bemeldte Legaters Midler.

III. Administrationen i Almindelighed.

1. Vandafgiften for den botaniske Have.

Ved Skrivelse af 20. Juli 1859 fastsatte Ministeriet, at der fra den 1. April s. A. af Universitetets Kasse skulde godtgjøres Kjøbenhavns Vandvæsen aarlig 31 Rdl. 60 β . som den botaniske Haves Andel af den ved kgl. Resol. 19. Febr. 1817 bestemte Godtgjørelse af i alt 1,377 Rdl. 33 β . aarlig for Vandforbrugen i Statens og andre for Vandskat, fritagne Bygninger. Denne Afgift blev derefter betalt for April Kvartal 1859. For Juli og Oktbr. Kvartaler s. A. blev der imidlertid af Magistraten, under Henvisning til L. 30. Novbr. 1857 §§ 3 og 5, fordret

Afgift af 4 Opstandere i Juli og Oktbr. Kvartaler	20 Rdl.
— - 19 Extrahaner i samme Tidsrum	19 —
— - forbrugte 82,800 Tdr. Vand til Næringsbrug i Juli Kvartal	276 —
	—————
	i alt... 315 Rdl.

Herom gjorde Kvæstor Indberetning til Ministeriet i Skrivelse af 2. Febr. 1860, idet han udtalte følgende:

L. 30. Novbr. 1857 § 5 lyder saaledes: »For de offentlige Bygningers og Staten tilhørende Etablissemeters Vedkommende, om hvis Vandforsyning Overenskomst alt er truffet med den nuværende Vandkommision, forbliver det ved de bestaaende Forhold, for saa vidt der ikke anbringes flere Taphaner, end der nu haves Opstandere, dog at Betalingen fastsættes til et Beløb af 10 Rdl. for hver Taphane. Saafremt flere Haner maatte blive anbragte, komme de almindelige Regler om Betaling til Anvendelse«. Da nu botanisk Have i Overensstemmelse med kgl. Resol. 19. Febr. 1817 henhørte til de offentlige Bygninger og Etablissemeter, som hidtil havde været fritagne for Vandskat, mod at betale de deri bestemte Kjendelse for Vandforbrugen, var det altsaa L. 30. Novbr. 1857 § 5, som her skulde komme til Anvendelse, hvorimod den ligeledes paaberaabte § 3, som efter dens Indhold kun angik de i Lovens § 2 ommeldte private Bygninger, af hvilke der svares ordinær Vandskat, ikke vedkom den botaniske Have, i alt Fald kun for saa vidt angik Afgiften af de indlagte Extrahaner. Endnu mindre kunde § 4, som angik Betaling for Vand til privat Næringsbrug, vedkomme botanisk Have. ligesom denne § ej heller var paaberaabt af Magistraten, uagtet det maatte antages, at det var i Henhold dertil, at der blev fordret 276 Rdl. for 82,800 Tdr. Vand til Næringsbrug. Da det nu i Følge Lovens § 5 skulde med Hensyn til botanisk Have have sit Forblivende ved det bestemte Forhold, og da det ved Ministeriets Skrivelse 20. Juli 1859, altsaa efter at L. 30. Novbr. 1857 var udkommet og efter at de nye Vandværker vare tagne i Brug, blev bestemt, at Erstatningen for Vandforbrugen i botanisk Have fremdeles skulde erlægges med de ved kgl. Resol. 19. Febr. 1817 bestemte 31 Rdl. 60 β . aarlig, kunde der næppe med Gyldighed gjøres Krav paa en større Vandskat end sidst nævnte Beløb. Den ved L. 1857 § 5 hjemlede Ret til at forheje Afgiften til 10 Rdl. af hver af de tidligere 4 Opstandere og 2 Rdl. for hver af de anbragte Extrahaner kunde næppe derved anses for at være frafaldet; men selv om man ikke kunde tillægge Resol. 1859 denne Virkning kunde der i Følge L. 1857 § 5 i alt Fald kun fordres Afgift af 4 Opstandere og 19 Extrahaner, i alt 78 Rdl. aarlig, men

derimod ikke det meget betydelige Beløb for Vand til Næringsbrug. De nævnte 4 Opstandere eller Hovedhaner og Extrahaner vare anbragte saaledes:

- a. et Spring i Stedet for det tidligere stedsevarende Spring til at forsyne den i den øverste Del af Haven anbragte Park eller Akvarium til Brug ved Havens Vanding;
- b. et Spring i Stedet for det tidligere stedsevarende Spring til den i den nederste Del af Haven anlagte Park, som nærmest var bestemt til at forsyne Møntens Dampmaskine med Vand, og saaledes ikke benyttedes af den botaniske Have, naar undtages, at derfra undertiden i stærk Tørke blev hentet Vand, naar de større Partier af Haven skulde vandes;
- c. en Kjøkkenhane i Direktørboligen i Stedet for den tidligere deri anbragte Opstander, hvilken Hane i øvrigt aldeles ikke blev benyttet, da Direktørboligen ikke var beboet;
- d. en Kjøkkenhane i Gartnerboligen i Stedet for den tidligere der anbragte Opstander, som alene var til Brug for Gartneren og hans Familie;
- e. en ny anbragt Kjøkkenhane i Portnerboligen;
- f. en Hane i Palmehuset;
- g. 8 Haner i Væxthusene;
- h. 9 Haner paa forskjellige Steder i Haven.

Da den under litr. b. ommeldte Hovedhane nærmest blev benyttet af Mønten, syntes den derfor beregnede Afgift 10 Rdl. aarlig at burde affordres Mønten, og ikke botanisk Have, som kun benyttede en ubetydelig Del af Vandet i den paagjældende Park. Naar hertil kom, at Kjøkkenhanen i Direktørboligen aldeles ikke blev benyttet, og at 9 af de anbragte Extrahaner kun benyttedes om Sommeren, naar Potteplanterne vare udstillede, hvorimod Hanerne aldeles borttoges om Vinteren, var der formentlig al Anledning til fremdeles at lade det have sit Forblivende ved fornævnte aarlige Afgift af 31 Rdl. 60 β , og selv om der i Overensstemmelse med L. 30. Novbr. 1857 § 5 skulde betales for hver enkelt Opstander og Extrahane, uden at der kunde tages noget Hensyn til, at enkelte Haner ikke benyttedes om Vinteren, burde Afgiften dog under ingen Omstændigheder være højere end 68 Rdl. aarlig, mod at de øvrige 10 Rdl. affordredes Mønten.

Idet han da indstillede, at Ministeriet vilde bevirke, at Betalingen for Vandforbrugen blev bestemt paa en af de angivne Maader, udtalte han med Hensyn til den fremsatte, formentlig aldeles uhjemlede Fordring for Vand til Næringsbrug, at Springet i den øverste Park gav $186\frac{2}{3}$ Tdr. i Døgnnet, eller for et Kvartal 17,174 Tdr. men da 11 af Extrahanerne fik Vand fra Ledningen til bemeldte Park, og Indstrømningen i Parken ophørte, saa snart Extrahanerne aabnedes, maatte herfra drages det Kvantum Vand, som afgaves gennem bemeldte Extrahaner, og hvorfor fordredes særskilt Afgift af 2 Rdl. pr. Hane, hvilken Vandmængde var beregnet til. 3,527 —

13,647 Tdr.

Tilstømningen i den nederste Park udgjorde ligeledes c. 17,174 Tdr.; men dersom der kunde fordres Betaling for dette Vand, maatte det affordres Mønten. Botanisk Have benyttede vel undertiden Vand fra denne Park gennem 6 i den nederste Del af Haven anbragte Extrahaner; men da der fordredes

særskilt Afgift af bemeldte Haner, kunde der formentlig ikke desuden beregnes Betaling for Vandet, som efter Gartnerens Forklaring kunde ansættes til 1,410 Tdr. i et Sommer Kvartal. De 3 Kjøkkenhaner og den i Palmehuset anbragte Hane afgave hver omtrent 4 Tdr. Vand i Døgnet eller for alle 4 Haner i et Kvartal 1,472 Tdr.; men naar der for 2 af disse Haner fordredes i aarlig Afgift 10 Rdl. for hver og for de andre 2 Haner 2 Rdl. for hver, kunde der formentlig ikke fordres særskilt Betaling for Vandet. Botanisk Have kunde saaledes, saafremt det dertil benyttede Vand skulde betales efter Reglerne for Vand til privat Næringsbrug, dog ikke for Juli Kvartal komme til at betale mere end for 13,647 Tdr. og i saa Fald maatte vel ogsaa de for Vandledningen til Parken fordrede 10 Rdl. aarlig bortfalde. Efter indhentede Oplysninger fra Vandvæsenet vare de omtalte 82,000 Tdr. Vand det hele Kvantum, der kunde afgives gennem Ledningerne til begge Parkerne og samtlige Haner, naar de vare i uafbrudt Brug; men denne Beregningsmaade, hvorefter Vandskatten maatte antages at blive uforandret ogsaa om Vinteren, uagtet næsten hele Vandforbrugen ophørte, og altsaa udgjorde 1,182 Rdl. aarlig i Stedet for de ved Resol. 19. Febr. 1817 bestemte 31 Rdl. 60 β , og hvorved der, foruden Betaling for den mulige Vandforbrug, end videre fordredes særskilt Afgift af hver Opstander og Extrahane, maatte nvistok under alle Omstændigheder være urigtig, da derved fordredes Betaling for mere Vand, end der virkelig brugtes, og desuden Betaling paa 2 forskellige Maader for en stor Del af det beregnede Kvantum Vand, ligesom derved ogsaa affordredes Haven Betaling for det Vand, der benyttedes af Mønten.

Gjennem Indenrigsministeriet foranledigedes Kjøbenhavns Magistrat til i Skrivelse af 8. Maj at udtale sig nærmere om Sagen.

For saa vidt der for de i botanisk Have anbragte 4 Opstandere og 19 Haner i 3dje og 4de Kvartal 1859 var beregnet en Afgift af 39 Rdl., var denne Ansættelse hjemlet ved L. 1857 § 5. Den botaniske Have, der henhørte under de offentlige Ejendomme, for hvis Vandforsyning der i Følge kgl. Resol. 19. Febr. 1817 hidtil var udredet 1,377 Rdl. 33 β . aarlig, havde tidligere, ligesom nu, 4 Opstandere, for hvilke der altsaa vilde være at erlægge 40 Rdl. om Aaret hvorimod de ny anbragte 19 Haner vare som Extrahaner ansatte til at svare den i Lovens § 3, sidste Passus, omhandlede Afgift af 2 Rdl. aarlig. Foruden fornævnte 23 Opstandere og Taphaner fandtes i Haven tvende Spring, der hverken vare Opstandere eller Taphaner (hvorom kun handlede i Lovens § 5) og for hvilke Afgiften var beregnet i Henhold til § 4 mbr. 3. Betalingen for det gennem disse Spring forbrugte Vand, der i øvrigt paa Skattebilletten mindre korrekt var betegnet som Vand til Næringsbrug, var af Bestyrelsen fastsat til 32 β pr. 100 Tdr., medens et saadant Kvantum Vand for Tiden kostede Kommunen selv c. 64 β . Den nedsatte Afgift 32 β . beregnedes vel ellers kun for Vand til Næringsbrug, Spring og deslige, for saa vidt dette benyttedes i Bygninger, der desuden erlagde fuld Vandskat; men Bestyrelsen havde i nærværende Tilfælde troet efter Omstændighederne at burde ansætte Afgiften saa lempelig som muligt. Hvad angik Havens Vandforbrug oplyste Magistraten, at efter en af Vandinspektøren anstillet Maaling leverede det ene Spring, der benyttedes til Akvarium, 440 Tdr. daglig. Det andet Spring kunde ikke maales, men efter Vandinspektørens Skjøn leverede det 600 Tdr. daglig. For ikke at gaa Haven for nær, bleve begge Spring tilsammen ansatte til 900 Tdr. daglig eller for de

92 Dage i 3dje Kvartal 82,800 Tdr. I Vintermaanederne, da Springene ikke løb saa stærkt, vare de ligeledes efter Maaling kun ansatte til 400 Tdr. daglig. At der under de beregnede 82,800 Tdr. skulde være indbefattet det Vand, der udflod gennem Extrahanen, og det, der benyttedes til Drivhusene, beroede paa en Misforstaaelse. Det nævnte Kvantum Vand udflod alene gennem de to Spring, medens der for det gennem Hanerne benyttede Vand kun var beregnet en Afgift af 2 Rdl. aarlig for hver Hane. At den største Del af det af det ene Spring leverede Vand benyttedes af Mønten, maatte formentlig som et privat Mellemværende mellem Haven og Mønten være en Kommunen uvedkommende Sag, ligesom den Omstændighed, at alle Taphanerne ikke vare i stadig Brug, heller ikke skjønnes at kunne komme i Betragtning ved Afgiftens Beregning. Magistraten maatte derfor være af den Formening, at der ikke vilde ske nogen Nedsættelse i den Haven beregnede Vandafgift, hvis Optrækning maatte anses fuldkommen hjemlet ved L. 30. Novbr. 1857, og som desuden var særdeles moderat beregnet, saa vel med Hensyn til det om Vandforbrugens Størrelse oplyste som til, hvad Vandets Tilvejebringelse kostede Kommunen.

I sin Erklæring af 20. Novbr. 1860 udtalte Kvæstor — efter at have bemærket, at L. 1857 § 5 efter Ordlyden i Forbindelse med Motiverne (Dept. Tid. f. 1857 S. 992) handlede om hele den Vandforsyning, hvortil de paagældende Bygninger og Etablissementer i Følge ældre Kontrakter vare berettigede, saa at det var urigtigt, naar Magistraten ytrede, at § 5 kun omhandlede Opstandere eller Taphaner, men ikke Spring — at da botanisk Have henhørte til de offentlige Etablissementer, paa hvilke L. 1857 § 5 kom til Anvendelse, kunde der altsaa, med Undtagelse af den i Paragrafen nævnte Afgift af 10 Rdl. for hver af de ældre Opstandere, ikke affordres Haven nogen forøget Vandskat, uden for saa vidt der var forlangt anbragt enten flere Taphaner, end der tidligere var Vandledninger, eller nye Spring, som ikke tidligere eksisterede. I Følge Magistratens Erklæring var den tidligere Vandskat af Haven beregnet af 4 Opstandere. I Aaret 1849 blev der vel med Vandkommissionens Tilladelse anbragt en ny Opstander ved Palmehuset; men denne Opstander, som kun benyttedes til Drikkevand for Havens Arbejdere, bevirkede ikke nogen Forhøjelse i Vandskatten. Af disse 4 ældre Vandledninger kunde der efter L. 1857 § 5 ikke fordres nogen højere Vandskat end 10 Rdl. for hver Ledning, og da de 2 i Haven anbragte Parker vare indbefattede under disse 4 ældre Vandledninger, kunde der ikke fordres særskilt Betaling efter Tøndemaal for det Vand, der afgaves til Parkerne, da disse Vandledninger derved vilde blive dobbelt beskattede. Havde disse 2 Parker ikke været indbefattede under de ældre Vandledninger, men først vare anlagte, efter at de nye Vandværker vare traadte i Virksomhed, maatte dertil have været erhvervet Vandværksbestyrelsens Samtykke, og Haven maatte da efter L. 1857 § 4 have underkastet sig Bestyrelsens Bestemmelse om de Vilkaar, hvorunder Tilladelsen til Anlæget af saadanne nye Parker med Springvandsledninger kunde meddeles. Men da begge Parkerne vare indbefattede under de 4 ældre Opstandere og dertil ikke fordredes nogen større Vandmængde, end de ældre Ledninger afgave, var Vandværksbestyrelsen uberettiget til derfor at fordre nogen højere Afgift end de lovbestemte 10 Rdl. for hver Ledning. Med Hensyn til de 19 Extrahaner bemærkede han, at der i sin Tid kun blev forlangt anbragt 17 Extrahaner. Derimod var der paa de 2 Opstandere i Væxthuse anbragte smaa Tude; gennem

disse dryppede Vandet stadig ned i 2 Vandkasser, i hvilke der dyrkedes Vandplanter. Tudene vare altsaa anbragte for at gjøre Indstrømningen saa lille som muligt; da de Vanddraaber, som kom gennem dem, ellers vare bestemte til at løbe ud gennem Hanerne, var der næppe tilstrækkelig Anledning til at fordre dobbelt Afgift af de paagjældende 2 Extrahaner.

Hvad den forreste Park eller det nuværende Akvarium angik, blev det i 1857 ved Indlæggelsen af de nye Vandrør tilkjendegivet Vandværksbestyrelsen, at den tidligere Vandforbrug til denne Park udgjorde 186²/₃ Tdr. Vand i Døgnet, hvilken Vandmasse fremdeles ønskedes afgivet. Vel viste det sig strax efter Indlæggelsen, at de nye Vandrør vare saa store, at de med fuldt Tryk afgave en større Vandmængde end den forlangte; men da der ikke havdes Brug for en større Vandmængde, var Vandledningen stedse kun holdt paa halvt Tryk, hvorved Vandmængden i Parken omtrent kom til at svare til den opgivne tidligere Forbrug. Haven burde ikke lide noget Tab ved den saaledes begaaede Fejl ved Rørenes Indlægning, især da der i Virkeligheden ikke brugtes mere Vand end de forlangte 186²/₃ Tdr. i Døgnet. Dersom Vandværksbestyrelsen ikke turde stole paa, at Ledningen virkelig stadig holdtes paa halvt Tryk, burde den naturligvis lade anbringe et mindre Afløbsrør, som svarede til den opgivne Forbrug. Den nederste Park benyttedes, som tidligere forklaret, kun til Vanding i meget tørre Somre for at undgaa den lange Vandtransport fra den øverste Park; men den Fordel, som derved opnaaedes, stod ikke i noget passende Forhold til den deraf fordrede Afgift. Skulde denne Afgift virkelig svares, var der al Anledning til strax at lade Vandledningen til denne Park borttage, hvorved naturligvis ikke alene den her omhandlede Afgift, men ogsaa de 10 Rdl. aarlig maatte bortfalde.

Ved under 11. Decbr. at tilstille Indenrigsministeriet denne Erklæring udtalte Undervisningsministeriet, at det ganske henholdt sig til denne, og at det, uagtet Vandskatten for botanisk Have efter den fra Magistraten selv i Henhold til kgl. Resol. 19. Febr. 1817 modtagne Meddelelse kun havde kunnet ansættes til 31 Rdl. 60 Sk. aarlig, var villigt til at lade Haven udrede den i Medfør af L. 1857 § 5 fordrede Betaling af 10 Rdl. for enhver Opstander, der var traadt i Stedet for de tidligere Vandledninger til Haven og end videre 2 Rdl. for enhver af de anbragte 19 Extrahaner, hvilken Betaling, forudsat, at den af Kvæstor omtalte ene Opstander borttoges, vilde udgjøre i alt 68 Rdl. aarlig. Derimod kunde Ministeriet ikke indvilge i, at Haven udredede den yderligere Vandskat, der var beregnet i Tøndemaal i Forhold til den Afgift, der efter Lovens § 4 skulde betales for Vand til Næringsbrug, men maatte, for saa vidt Vandværksbestyrelsen fastholdt sin Paastand i denne Henseende, anse det for rigtigst, at Spørgsmaalet herom afgjordes ved Domstolene.

Efter Foranledning af Indenrigsministeriet udtalte Magistraten sig paa ny i Skrivelse af 18. April 1861. Betalingen for Vand til den botaniske Have var, saa længe Bestemmelserne for Byens ældre Vandværk gjaldt, indbefattet i det saakaldte kongelige Bidrag af 1377 Rdl. 33 Sk. aarlig, der erlagdes under et for Vandforsyningen i en Del offentlige Bygninger, uden at Pumpernes Antal derved kom i Betragtning. Dette var Grunden til, at der ikke forlangtes nogen særlig Afgift af den Opstander, som den kgl. Vandkommission i Aaret 1849 tillod anbragt. Denne Opstander var imidlertid ved en Forglemmelse af Vandinspektøren ikke opgivet, og der vilde som Følge heraf blive at betale den i L. 1857 § 5

bestemte Afgift af 10 Rdl. for 5 Opstandere i Stedet for, som tidligere opgivet, for 4. Af disse 5 Opstandere var der 2 Spring eller uafbrudt løbende, for hvilke Magistraten efter Lovens § 4 mbr .3 var berettiget til at fastsætte Betalingen. Som bemærket i Magistratens Skrivelse af 8. Maj 1860 havde man for disse Spring kun fordret en Betaling af 32 Sk. pr. 100 Tdr. Vand — uagtet de kostede Kommunen det dobbelte — fordi der af dem beregnedes den for offentlige Bygninger fastsatte Afgift af 10 Rdl. pr. Stk., hvorimod man stedse af private fordrede 64 Sk. pr. 100 Tdr. Vand til Næringsbrug og Spring, for saa vidt der ikke af den Ejendom, hvori Vandforbrugen fandt Sted, betaltes almindelig Vandskat, i hvilket Tilfælde en Moderation af det halve Beløb fandt Sted. Vandmængden havde Vandinspektøren kun kunnet bestemme ved et Skjøn, ved hvilket der var taget Hensyn til de anstillede Maalinger, saaledes som den opgivne Kvartalsforbrug ogsaa udviste, og til et saadant Skjøn var Vandværkets Bestyrelse efter Lovens § 4 berettiget, med mindre Ejeren havde ladet en Vandmaaler anbringe. De Forandringer, som maatte attraas ved Ledningerne til de omhandlede 2 Spring, navnlig for at bevirke, at disse gave saa konstant som muligt det Minimum af Vand, som behøvedes, kunde Magistraten, saa ubetydelige de end vare, ej lade udføre for Vandværkets Regning, da disse Forandringer vare uden Interesse for Kommunen. Hvad de 2 i Væxtshuset stadig løbende Udløb angik, vare disse, eftersom de vare forsynede med Haner, lige saa vel Extrahaner som alle de øvrige Taphaner. Imidlertid vilde Magistraten frafalde Betalingen for disse 2 Haner, naar Haven uden Indsigelse betalte den øvrige Afgift, nemlig:

10 Rdl. pr. Stk. af 5 Opstandere,

2 — — - 19 (event. 17) Extrahaner.

32 Sk. pr. 100 Tdr. af det gennem Springene udløbende Vand.

Magistraten opgjorde derefter Tilsvaret for den forløbne Tid (Juli—Oktbr. Kvartal 1859 samt hele Aaret 1860) til 50 Rdl. 48 Sk. for Hanerne og 1068 Rdl. 64 Sk. for Vand til Springene, tilsammen 1119 Rdl. 16 Sk.

I sin Svarskrivelse herpaa af 3. Juni udtalte Kvæstor, at da botanisk Have henførtes til de i L. 1857 § 5 nævnte offentlige Etablissementer, og de 2 i den anbragte Spring ikke vare nye, men anbragte mange Aar, førend den nye Vandforsyning blev anlagt, og endog førend den ved kgl. Resol. 19. Febr. 1817 bestemte Godtgjørelse for Vandforbrugen i Statens og andre for Vandskat fritagne Bygninger blev fastsat, var Betalingen derfor ogsaa indbefattet i Havens Andel i den ved sidst nævnte Resolution bestemte Godtgjørelse. Der kunde derfor ikke fordres nogen anden Afgift for dem end fornævnte 10 Rdl. for hver af de ældre Vandledninger, hvorunder bemeldte 2 gamle Spring vare indbefattede. Derimod maatte det erkjendes, at Haven var pligtig at betale den almindelige Afgift 2 Rdl. for hver af de anbragte nye Taphaner, og dersom der i Haven var forlangt anbragt nye Opstandere eller nye Spring, maatte derfor ogsaa betales sædvanlig Afgift; men dette var ikke Tilfældet, da der i Haven nu ikke fandtes flere Opstandere eller Spring end under den ældre Vandforsyning. Vel blev der under denne Sag tidligere kun fordret Afgift af 4 Opstandere, hvorimod Magistraten, da det under Sagen var oplyst, at der under den ældre Vandforsyning virkelig var 5 Opstandere, nu beregnede Afgift af 5 Opstandere eller Taphaner à 10 Rdl.; men herimod var der næppe tilstrækkelig Anledning til at gjøre Indsigelse, uagtet en af de ældre Opstandere var borttaget og derfor kun var afskrevet Afgiften af

en Taphane til 2 Rdl. Der kunde derfor formentlig være Anledning til at indrømme den af Magistraten fordrede Afgift af Opstandere eller Taphaner, men derimod at nægte den fordrede yderligere Betaling efter Tøndemaal for den Vandmængde, der afgaves til de 2 under de ældre Ledninger indbefattede Spring. Naar Haven fritoges for at svare den fordrede Afgift efter Tøndemaal af den Vandmængde, som afgaves til de 2 der anbragte gamle Spring, kunde det være Haven ligegyldigt, at dertil afgaves mere Vand, end der i Overensstemmelse med den tidligere Forbrug blev fordret; men saa længe Spørgsmaalet var uafgjort, ansaa han det for rigtigst, at den Vandmængde, der afgaves, blev indskrænket paa den tidligere angivne Maade. Vilde Vandværket ikke afholde den med Forandringen forbundne ubetydelige Udgift, burde den overtages af Universitetet, dog uden at deri maatte søges nogen Anerkjendelse af Havens Forpligtelse til at erlægge den fordrede Betaling for det dertil afgivne Vand. Han indstillede derfor, at der paa forventet Tillægsbevilling maatte udbetales Afgiften af Opstandere og Taphaner med 125 Rdl. 48 Sk., og at det maatte tilkjendegives Magistraten, at Universitetet ikke ansaa sig forpligtet til at betale de som Betaling efter Tøndemaal fordrede 1068 Rdl. 64 Sk. og derfor, saafremt Magistraten vedblev sin Paastand herom, ønskede dette Spørgsmaal afgjort ved Domstolene, samt at Universitetet i saa Fald var villigt til foreløbig at betale den ubetydelige Udgift, der var forbundet med at indskrænke Vandafløbet til Springene eller Parkerne til det Kvantum, der efter den tidligere Forbrug blev fordret.

I Overensstemmelse hermed tilskrev Undervisningsministeriet under 22. Juli Indenrigsministeriet og meddelte Kvæstor Ordre til i Magistratens Kasse at indbetale Afgiften af Opstandere eller Taphaner for 3. og 4. Kvartal 1859 og hele Aaret 1860 med 125 Rdl. 48 Sk. Indenrigsministeriet tilmeldte derefter under 11. Septbr. først nævnte Ministerium, at Magistraten til det havde indberettet, at den ikke troede sig berettiget til lige over for de aldeles bestemte Forskrifter, som Frd. 8. Juli 1840 indeholdt med Hensyn til den Fremgangsmaade, der skal følges ved Inddrivelsen af Skatterestancer, og det Ansvar, som Tilside-sættelsen heraf medfører, længere at undlade at træffe Foranstaltning til, at det ommeldte Beløb af 1068 Rdl. 64 Sk., som det efter Magistratens Formening i Henhold til L. 30. Novbr. 1857 paahvilede botanisk Have at udrede, blev ind-drevet ved Udpantning, idet Magistraten selvfølgelig maatte overlade til vedkommende at ty til Domstolene og forbeholde sig alt fornødent med Hensyn til det Resultat, hvortil disse ved Opgjørelsen af det opkastede Spørgsmaal maatte komme.

Udpantning blev derefter foretaget og indanket for Landsover- samt Hof- og Stadsretten. For imidlertid under alle Omstændigheder at nedbringe Magistratens Fordring, henstillede Kvæstor i Skrivelse af 3. Decbr. — efter at have meddelt, at Vandafløbet for den øverste Park vilde blive indskrænket fra 350 Tdr. til det oprindelig forlangte Kvantum 187 Tdr. i Døgnet — om ikke Vandledningen til den nederste Park, hvorfra Mønten erholdt Vand, kunde bort-tages, indtil Retssagen endelig var paakjendt, dog med udtrykkeligt Forbehold af Havens Ret til, naar det forlangtes, igjen at faa Ledningen anbragt. Under-visningsministeriet forespurgte derfor i Skrivelse til Finansministeriet af 27. Decbr., om det var af Vigtighed for Mønten, at Vandledningen bibeholdtes, da Universitetet i saa Fald for den botaniske Haves Vedkommende vilde være

villigt til at underkaste sig de dermed mulig forbundne Udgifter, naar Mønten, som hidtil havde afholdt Halvdelen af Udgifterne ved Vandledningens Reparation og alle Udgifterne ved Parkens Rensning, var villig til ligeledes at udrede den anden Halvdel af den aarlige Betaling, som endelig blev bestemt for Vandledningen til den omhandlede Park. Saafernt Parken ikke for Møntens Vedkommende ønskedes bibeholdt, vilde denne da blive nedlagt. Da Finansministeriet derefter (21. Jan. 1862) meddelte, at der ikke var nogen rimelig Grund til at antage, at der ved Mønten vilde blive foretaget nogen Udmøntning i den nærmeste Tid, og da, saafremt dette maatte ske, en midlertidig Benyttelse af Vand fra den omhandlede Park vilde kunne tilvejebringes ved Restituering af Parkens Forbindelse med Kjøbenhavns Vandværk, saa at Finansministeriet ikke fandt det nødvendigt, at Parken bibeholdtes for Møntens Skyld, beordrede Undervisningsministeriet i Skrivelse til Kvæstor af 29. Jan. den nederste Park indtil videre nedlagt.

For at imidlertid de i Parken nævnte Vandplanter ikke skulde ødelægges, blev det imidlertid anset for nødvendigt at anbringe en tidligere paatænk og nu ved den paabegyndte Tilkastning af Kanalen ved Gammelholm nødvendiggjort Rørledning, hvorved Spildevandet fra Akvariet kunde ledes til den nederste Park. Ministeriet bifaldt derfor ved Skrivelse af 22. Maj 1862, at denne Lødning strax søgtes iværksat, og at de dermed forbundne Udgifter, saafremt de ikke kunde afholdes af den aarlige Vedligeholdelseskonto, bleve udredede af Universitetets ekstraordinære Udgiftskonto for 1862—63.

Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Dom, ved hvilken Magistraten frifandtes for Universitetets Tiltale, blev afsagt d. 22. Decbr. 1862. Af dens Præmisser hid sættes følgende.

„— — — For saa vidt nu Citantens Procedure gaar ud paa at erholde paakjendt, hvorvidt Kjøbenhavns Kommune overhovedet er berettiget til at opkræve Vandskat af botanisk Have, navnlig ogsaa af de i Haven værende Opstandere og Taphaner, og i bekræftende Fald, i hvilket Omfang, vil dette Punkt, saaledes som Sagen er anlagt, ikke mod de indstævntes Protest kunne komme under Paakjendelse, da Stævningen kun refererer sig til Udpantningsforretningen, og det kun er denne, der er paastaet ophævet; men det fremgaar saa vel af Forretningen som af, hvad der under Sagen er fremkommet fra de indstævntes Side, at der alene er gjort Udpantning for Vandskat, beregnet efter Tøndemaal, af de i ommeldte Have værende 2de Fontæner eller Springvand, og det er saaledes kun Spørgsmaalet om Forpligtelsen til at svare denne Vandskat, der foreligger her under Sagen. Til Støtte for Fritagelsen herfor har Citanten anbragt, at Staten i sin Tid har forpligtet sig til at forsyne botanisk Have med Vand uden Vederlag af denne, og at Kommunen senere har overtaget denne Forpligtelse, og Citanten har i saa Henseende henvist til nogle i Aarene 1812 og 1817 stedfundne Forhandlinger og tagne Bestemmelser, der formentlig begrunde saadan Forpligtelse. Da de indstævnte imidlertid have benægtet, at der paahviler Kommunen en Forpligtelse som den ommeldte, og da der ikke under Sagen er fremlagt Afskrift af de paaberaabte Forhandlinger m. m., og Retten saaledes ikke kan bedømme disses Karakter og Betydning, idet alt, hvad der i saa Henseende maa anses in confesso, indskrænker sig til, at der tidligere uden Vederlag blev afgivet Vand til forskellige offentlige Bygninger og Ejendomme, blandt hvilke botanisk Have, men

at der i Aaret 1817 af Statskassen tilstodes Kjøbenhavns Vandvæsen en aarlig Godtgjørelse af 1377 Rdl. 33 Sk. for bemeldte Vandforsyning, vil der ved Sagens Afgjørelse ikke kunne tages Hensyn til hint Anbringende.

Det er i Henhold til L. 30. Novbr. 1857 angaaende Staden Kjøbenhavns og dens Grunds Forsyning med Vand fra de nye Vandværker, at de indstævnte formene Kommunen berettiget til den under Sagen omhandlede Vandskat. Citanten har vel villet gjøre gjældende, at anførte Lov ikke angaar eller omtaler botanisk Have, paa hvilken den efter hans Formening aldeles ikke kan finde Anvendelse; men ligesom dette kommer i Strid med, hvad der fra Citantens Side er anbragt for Fogedretten, hvortil han under sin Procedure her for Retten har henvist, og hvor han har bemærket, at botanisk Have hører til de i bemeldte Lovs § 5 ommeldte Ejendomme, saaledes staar hint Assertum ogsaa i Modsigelse med Citantens Erkjendelse af, at Vandvæsenet i hvert Fald er berettiget til at opkræve af Universitetet for botanisk Have 38 Rdl. aarlig i Vandskat i Henhold til Lovens § 3 i. f. Ligeledes bemærkes som et Datum, der ikke er uden Betydning, at en under Sagen fremlagt Brevvexling viser, at det saa vel fra Universitetets som Kultusministeriets Side under nogle, nærværende Retssag forudgaaende Forhandlinger er erkjendt, at nævnte Lov finder Anvendelse paa botanisk Have, skjönt ikke i hele det Omfang, som de indstævnte antage. Det fremgaar ogsaa klart af L. 30. Novbr. 1857, at den angaar alle Ejendomme i Kjøbenhavn og paa dens Grund, saa vel de private tilhørende Ejendomme som offentlige Bygninger og Staten tilhørende Etablissementer, og der kan saaledes ikke være nogen Tvivl om, at ogsaa botanisk Have hører under Lovens Omraade. Citanten formener, at det i saa Fald maa være Bestemmelserne i § 5, 1. Passus, som maa komme til Anvendelse med Hensyn til de omhandlede Fontæner, medens de indstævnte derimod anse Lovens § 4 anvendelig paa disse. Da de tvende Fontæner i Haven, hvilke ere anlagte efter Aaret 1857, ere traadte i Stedet for tvende tidligere Vandledninger, formener Citanten, at der ikke i saa Henseende er indtraadt nogen Forandring i de bestaaende Forhold, og at Bestemmelsen i § 5 kun kan have til Følge, at der skal betales 10 Rdl. for hver af Fontænerne. Om man nu end i øvrigt maatte anse første Passus af § 5 anvendelig paa botanisk Have, skjønnes den dog ikke at kunne komme til Anvendelse paa sammes Fontæner, da § en kun angaar Betalingen for Taphaner og Opstændere, og det er uantageligt, at der for Taphaner og Fontæner skulde erlægges samme Betaling, uagtet hine kun give Vand til enkelte Tider, disse derimod altid. Hertil kommer, som det fremgaar af Sagen, at der i Virkeligheden er indtraadt en væsentlig Forandring i det her omhandlede Forhold, idet de nye Ledninger — forinden hvis Nedlægning det gjentagne Gange blev tilkjendegivet Havens Bestyrelse, at der af samme vilde blive at svare Vandskat efter nærmere Bestemmelse — ere Springvandsledninger, medens de ældre vare Pumpevandsledninger og hine derhos afgive en meget betydeligere Vandmasse end disse. Det skjønnes ikke rettere, end at Bestemmelsen i bemeldte Lovs § 4, at der til Fontæner og andre lignende Anlæg ikke maa benyttes Vand fra Vandværket uden efter dertil meddelt Samtykke fra Vandvæsenets Bestyrelse, som fastsætter de Vilkaar, hvorunder Afbenyttelsen kan indrømmes, maa komme til Anvendelse paa de i § 5 omhandlede offentlige Bygninger og Staten tilhørende Etablissementer og saaledes ogsaa paa botanisk Have, dels fordi denne Bestemmelse, der er det eneste Sted i Loven, hvor der handles om Betingelserne

for Benyttelse af Vand til Fontæner, er affattet i almindelige Udtryk, dels fordi der under en modsat Forudsætning vilde savnes i Loven en Bestemmelse om Fontæner ved offentlige Bygninger og Staten tilhørende Etablissementer, uagtet det netop er paa saadanne Steder, at de sædvanlig anbringes. Den Omstændighed, at § 4 tillige indeholder Bestemmelser om Vandskat af Ejendomme, hvori Næringsbrug finde Sted, er intet Datum for, at Bestemmelsen om Fontæner kun finder Anvendelse paa saadanne Ejendomme.

For saa vidt der fra Citantens Side er fremsat Paastand paa, at der kun svares Skat af Differencen mellem det Kvantum Vand, som nu leveres til Fontænerne, og det, som afgaves under den ældre Vandforsyning, vil denne Paastand, der er uden Hjemmel i § 4, ikke kunne gives Medhold.

At der mulig er begaaet Fejl ved Valget af Rørene til Fontænerne, saa at der paa Grund af Rørenes Vidde medgaar mere Vand end fornødent, kan saa meget mindre komme i Betragtning som Nedlægningen, efter hvad der er oplyst, ikke er besørget af Vandvæsenet, men af Bestyrelsen for Haven og paa dennes Bekostning.

Naar Citanten ikke har villet erkjende Rigtigheden af den opgivne Vandmasse, hvoraf der er krævet Afgift, hvilket Opgivende støtter sig til de af Kommunens Vandinspektør foretagne Maalinger og Beregninger, vil der heller ikke hertil kunne tages Hensyn, da det er in confesso, at der ikke er anbragt nogen Vandmaaler ved de ommeldte Fontæner, og disses Forbrug af Vand derfor maa afgjøres ved et Skjøn af Vandvæsenets Bestyrelse, jfr. Lovens § 4 og § 9. Med Hensyn til, at Citanten har gjort Indsigelse mod Størrelsen af det beregnede Skattebeløb, bemærkes, at Fastsættelsen af Afgiften, naar Vandet benyttes til Fontæner, efter § 4 maa anses overladt til Vandvæsenets Bestyrelse, der i nærværende Tilfælde har ansat samme til 2 Mk. pr. 100 Tdr.

Denne Dom indankedes for Højesteret, der ved Dom af 12. April 1865 ophævede Udpantningsforretningen. Af Præmisserne meddeles følgende:

— — — — I Realiteten er der, efterden brugte Procedure, for Højesteret kun Spørgsmaal om, hvorvidt Vandafgiften af de i Dommen omhandlede to Springvandsudløb i botanisk Have skal erlægges i Henhold til Reglerne om Fontæner i § 4 af Lov angaaende Københavns Forsyning med Vand fra de nye Vandværker af 30. Novbr. 1857, eller kun kan fordres med det i samme Lovs § 5 nævnte Beløb af 10 Rdl. aarlig for hvert Udløb. Efter de foreliggende Oplysninger henhører nu botanisk Have til de Etablissementer, om hvilke det i § 5 er fastsat, at det med Hensyn til deres, ved tidligere Overenskomst bestemte Vandforsyning skal forblive ved de bestaaende Forhold, kun med den i § 5 nærmere angivne Forandring i Betalingen; og ligesom Højesteret derfor maa give Citanten Medhold i, at Havens tvende Parker, der fra de tidligere Vandledninger havde Tilstømning af stadig løbende Vand, fremdeles maa kunne fordres forsynede med stadig løbende Vand fra det nye Vandværk, uden at der herved kan tages Hensyn til, hvad der i Lovens § 4 ellers er bestemt for de Tilfælde, hvor der ønskes Vand til Fontæner eller andre lignende Anlæg, at saadant er afhængigt af Vandvæsenets Samtykke og af de Vilkaar, som dette fastsætter, saaledes findes det navnlig, at Citanten med Føje har gjort Indsigelse mod, at botanisk Have, der tidligere til hver af Parkerne havde en Pumpevands-Portion, for hvilken den aarlige Betaling i de senere Aar havde udgjort 7 Rdl. 87 Sk., bebyrdes med en Forhøjelse af

denne Betaling ud over de anførte 10 Rdl. for hver Parkledning, saa længe der ikke begjæres mere Vand, end der tidligere har været ydet. Efter Bestemmelsen i fornævnte § 5, 1. Led, skal nemlig Forandringen i Betalingen for de der omhandlede Etablissemeters Vedkommende indskrænke sig til, at de skulle erlægge 10 Rdl. for hver Taphane, der sættes i Stedet for en ældre Opstander, og det er uden Hjemmel i Paragrafen, at nogen yderligere Forhøjelse af Betalingen skulde kunne fordres, naar der i Stedet for de tidligere til stadigt Udløb tjenlige Indretninger anbragtes Fontæner til Forsyning med Vand i samme Mængde som forhen.

I Følge heraf maa de indstævnte, der ikke heller med Foje kunne paa-beraabe sig, at der fra Havens Bestyrelses Side skulde være renunceret paa den saaledes lovlig begrundede Indsigelse, anses at have været uberettigede til for Beløbet af den under Sagen omhandlede Regning, hvorved det hele til Parkerne leverede Kvantum Vand er debiteret Haven efter Tøndetal, at lade foretage den paaankede Udpantningsforretning. Vel er det af de indstævnte paastaaet, at der i de to Aar, for hvilke den i Dommen nævnte Vandafgift er fordret, er forbrugt mere Vand end under den ældre Vandforsyning; men foruden at de i saa Henseende foreliggende Oplysninger ere mangelfulde, bliver der allerede af den Grund ikke Spørgsmaal om en Stadfæstelse af Udpantningsforretningen for et saa stort Beløbs Vedkommende, som maatte kunne fordres i Erstatning for den foregede Vandforbrug, at der fra de indstævntes Side ikke derom er nedlagt nogen Paastand. Udpantningsforretningen vil derfor efter Citantens Paastand i det hele være at ophæve — — —.

Med den kgl. Mønt var der, efter at den nederste Park, som foran omtalt, var blevet lukket, indgaaet en Forening om at Mønten, hvis Dampmaskine tidligere var blevet forsynet med Vand fra bemeldte Park gennem en dertil af samme anlagt Ledning, fremdeles forsynedes med Vand. Herfor skulde da Mønten svare samme Afgift, som der var affordret Universitetet for Vandledningen til hver Park, beregnet til 187 Tdr. i Døgnet à 32 Sk. pr. 100 Tdr., dog saaledes, at den kun betalte for det Tidsrum, i hvilket Dampkjedlen var i Brug og dens Vandledning virkelig blev benyttet. Efter at nu Universitetet ved Dom var blevet frifundet for at betale den tidligere af Magistraten fordrede Afgift efter Tøndemaal for det Vand, der afgaves til den botaniske Haves 2 Parker, erklærede Ministeriet sig i Skrivelse til Kvæstor af 16. Marts 1866 villigt til at frafalde den paa samme Maade beregnede Erstatning for det fra den nederste Park afgivne Vand til Montens Dampkjedel, naar Montem i Stedet derfor, saa længe bemeldte Park ikke nedlagdes, og saa længe Montens Dampkjedel derfra forsynedes med Vand, vilde overtage Udredelsen af den Afgift = 10 Rdl. aarlig, som endnu betaltes af Parken med den deri værende ældre Opstander, og at Universitetet end videre var villigt til at tilbagebetale de hidtil efter Tøndemaal betalte Erstatningssummer, i alt..... 187 Rdl. 58 Sk.

efter Fradrag af fornævnte Afgift af den nederste Park fra den Tid, den nye Vandforsyning traadte i Kraft d. 1. Juli 1859 til Udgangen af 1865, eller for 6½ Aar à 10 Rdl., i alt..... 65 — — —

122 Rdl. 58 Sk.

hvorhos Universitetet efter Omstændighederne frafaldt Krav paa, at Mentem

betalte en forholdsmæssig Del af Omkostningerne ved den Proces, efter hvis Udfald Betalingen for Havens Vandforsyning nu var bestemt.

2. Universitetets Almanakprivilegium.

Efter Indstilling fra Konsistorium og Komiteen for Almanakens Udgivelse og Forhandling har Ministeriet under 22. Novbr. 1864 bifaldet, at den tyske Oversættelse af Almanaken, som i Følge Ministeriets Skrivelse af 3. Sept. 1851*) hidtil var udgivet til Brug for den tysktalende Del af Befolkningen i Slesvig, maatte bortfalde.

— I Skrivelse af 15. Febr. 1865 til Konsistorium udtalte Almanakkomiteen, at naagtet det efter Hertugdømmernes Afstaaelse kunde være rigtigt igjen at indskrænke Markedsfortegnelsen i Almanaken til at omfatte Markederne i Kongeriget, troede den dog, at denne Forandring vilde vække megen Misfornøjelse, især hos Landbefolkningen i Jylland. Denne kunde med Hensyn til Kvægafsætningen ikke undvære Underretning navnlig om de slesvigske og holstenske Markeder, som vare satte i Forbindelse med de jyske Markeder og ordnede saaledes, at vedkommende kunde føre deres Kvæg fra det ene Marked til det andet og derved spare baade Tid og Omkostninger. Udelodes disse Markeder af den danske Almanak, vilde det blive aldeles nødvendigt for dem tillige at købe fremmede Almanaker, hvilket Universitetet saa vidt muligt burde afværge. Komiteen indstillede derfor, at de slesvigske og holstenske Markeder fremdeles maatte optages i Almanaken, dog saaledes, at de afsondredes fra Kongerigets Markeder og optoges med en Bemærkning om, at dette var sket til Underretning for de Beboere i Jylland, for hvem disse Markeder kunde have Interesse. Bifaldtes denne Indstilling, vilde det blive nødvendigt for Almanakkontoens Regning at holde den Tidende, hvori Forandringerne i de slesvigske og holstenske Markeder bekendtgjordes. Hvad de lauenburgske Markeder angik, maatte de antages at have mindre Interesse, hvorfor de foresloges udeladte.

Efter en Henstilling fra Konsistorium, der i øvrigt tiltraadte Komiteens Indstilling, forhandlede Undervisningsministeriet med Indenrigsministeriet om Sagen, hvorefter først nævnte Ministerium under 9. Maj 1865 tilkjendegav Konsistorium, at Meddelelsen om de slesvigske, holstenske og lauenburgske Markeder fremdeles burde optages i Almanaken, dog saaledes, at de afsondredes fra Kongerigets Markeder, og at der tilføjedes en Bemærkning om, at dette var sket til Underretning for de Beboere i Kongeriget, for hvilke disse Markeder kunde have Interesse.

3. Forskjellige Afgjørelser

Ved Hjørring Amts Resolution af 22. Sept. 1866 blev Prof. Gram som Universitetets Rektor tilfundet at erlægge en Bøde for Overtrædelse af Lovgivningen om stemplet Papir, idet nemlig et for cand. juris J. Edsberg udfærdiget Testimonium publicum var fundet at være belagt med et Stykke Stempelpapir til Taxt 48 Sk., uden at dette paa lovbealet Maade var kasseret.

I denne Anledning tilskrev Konsistorium under 29. Okt. s. A. Ministeriet, at den begaaede Fejl bestod deri, at det til Belæggelsen benyttede Stykke Stem-

*) Lindes Medd. f. 1849—56 S. 908—11.

pelpapir ikke — saaledes som L. 19. Febr. 1861 § 10 bestemmer — var forsynet med den udfærdigende Avtoritets Kassationspaategning, men kun med en af Universitetspedellen underskreven Paategning om Gebyrets Erlæggelse. Denne urigtige Fremgangsmaade ved Belæggelsen med stemplet Papir var bestandig blevet benyttet, uden at man hidtil var blevet opmærksom derpaa, hvilket fornemmelig hidrørte fra, at Testimonia publica bleve udfærdigede og underskrevne paa særegne dertil indrettede trykte Blanketter og først derefter af Pedellen belagdes med stemplet Papir, naar vedkommende indfandt sig for at indløse samme, hvorfor Rektor og de andre Underskrivere ikke havde haft Anledning til at se den begaaede Fejl. Den her omhandlede urigtige Fremgangsmaade med Testimoniens Belæggelse var i øvrigt overmaade gammel. I mange Aar, førend L. 19. Febr. 1861 udkom, havde det været Praxis at belægge det paa ustemplet Papir udstedte Testimonium med stemplet Papir paa samme Maade, som nu var sket, skjønt Frd. 3. Decbr. 1828 § 31 aldeles forbød al Belæggelse med stemplet Papir. Denne Fremgangsmaade var man vedblevet at benytte, efter at L. 19. Febr. 1861, som tillader Belæggelse, var udkommet, men uden at iagttage den særegne i Lovens § 10 anordnede Kassationsmaade. Oven nævnte Uregelmæssighed havde imidlertid hidtil aldrig givet Anledning til nogen Anke eller Paatale, uagtet de fejlagtig udstedte Testimonia dog ved Bestallingers Udlevering atter og atter vare blevne producerede for samtlige Kollegier og Ministerier, deriblandt ogsaa dem, hvem Opsynet med Stempelovgivningens Iagttagelse særlig har været betroet, jfr. Univ. Fund. 7 Maj 1788 IV § 6 og Bekj. 31. Decbr. 1843.

Uagtet Konsistorium fuldelig erkjendte, at en Overtrædelse af Stempelovgivningen, som dog i øvrigt i Virkeligheden næppe havde paaført Statskassen noget Tab, havde fundet Sted, udtalte det dog det Haab, at Finansministeriet vilde finde, at den oven nævnte lange Praxis, der aldrig var blevet paataalt, tilstrækkelig talte til Undskyldning for alle vedkommende, og det androg derfor om, at Hjørring Amts oven nævnte Resolution af 22. Septbr. maatte blive ophævet saa vel for Universitetets som for cand. juris. Edsbergs Vedkommende, mod at der for Fremtiden blev draget Omsorg for, at Belæggelsespapiret eller Stempelmærkerne, i Fald man valgte at benytte saadanne, behørig bleve kasserede. Men da det skjønt saadant aldrig hidtil var sket, nu maaske kunde ventes, at flere af de hidtil udstedte Testimonier vilde blive anholdte, og derved Ulemper paaferes baade Universitetet og Ihændehaverne, henstillede Konsistorium til Ministeriet, om der ikke maatte findes en eller anden Maade, hvorpaa dette kunde undgaas, f. Ex. ved en Tilkjendegivelse til de andre Ministerier og til Amtmændene om, at de hidtil udfærdigede Testimonier maatte passere uden Anholdelse, uagtet det stemplede Papir, hvormed de vare belagte, ikke vare lovlig kasseret.

Under 17. Decbr. 1866 meddelte Generaldirektoratet for Skattevæsenet, at det var paalagt samtlige Amtmænd, naar Testimonier med den omspurgte mangelfulde Stempling maatte blive dem forelagte, da, uden selv at resolve i Sagen, at indsende dem til Generaldirektoratet, hvor Testimonierne, uden at Ansvar gjordes gjældende mod nogen, vilde blive forsynet med en Paategning, hvorved det mangelfulde i Belæggelsen blev afhjulpet. Med Hensyn til det specielle Tilfælde, der havde givet Anledning til Sagen, havde Generaldirektoratet tilskrevet Hjørring Amt, at den afgivne Resolution kunde bortfalde, mod at Amtet forsynede det paagjældende Dokument med Paategning om, at det kunde passere.

— Da det ophævede juridisk-praktiske Selskabs Formue i Aaret 1863 blev overgivet til Universitetskvæsturen (Lindes Medd. f. 1857—63 S. 568—69), blev der af den daværende Kvæstor, Justitsraad Frydensberg, afgivet den Erklæring, at for saa vidt der skulde blive Spørgsmaal om Arveafgift, forpligtede han sig til at berigtige samme. I Henhold hertil begjærede Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Skiftekommission sig først i 1868 og senere i 1871 tilstillet, enten Erklæring om, at der ikke blev at erlægge nogen Arveafgift eller i modsat Fald behørig Anmeldelse om sammes Indbetaling. Under 27. Maj 1871 tilskrev Kvæstor Skiftekommissionen, at der formentlig ikke havdes nogen Hjemmel i Lov og Ret til at kræve Arveafgift af denne Formue. Det laa i Benævnelsen Arveafgift og havde ogsaa Hjemmel i de herom handlende Lovbestemmelser (L. 19, Febr. 1861, Frd. 12 Septbr. 1792, Frd. 8 Febr. 1810), at dette var en Afgift, der alene svaredes af Formue, som faldt i Arv. Men den Formue, hvorom her var Tale, var ikke arvet. Arv var, som bekjendt, et Forhold, der kun refererede sig til fysiske Personer. Det forudsatte altid en Persons Dødsfald; en juridisk Person derimod kunde ikke være Arvelader. Den ydre Omstændighed, at Selskabets Formuesstatus var opgjort af Skifteretten, var i denne Henseende uden Betydning, saa meget mere som det maatte betragtes som en Tilfældighed, at Skifteretten havde udført denne Handling. Det skyldtes nemlig en Begjæring fra Ministeriet, at Skiftekommissionen kom til at foretage Opgjørelsen af Selskabets økonomiske Status. Hensigten hermed var ikke at ophæve dette Selskab, men alene paa gyldig Maade at udfinde Størrelsen af Selskabets Formue, for at der senere af Selskabets lovlige Avtoritet kunde tages endelig Bestemmelse om Anvendelsen af denne Formue. Det kunde derfor ikke antages, at der i nærværende Tilfælde var nogen Forpligtelse til at svare Arveafgift. Desuden var der for længst erhvervet allerhøjeste Konfirmation paa det oprettede Legat, lydende paa en bestemt Sum af 1,895 Rdl. 53 β , jfr. Fundatsens §§ 1 og 2. Det vilde være meget uheldigt, om de Personer, som i flere Aar havde oppebaaret Legatets Renter med et bestemt Beløb, nu ved Arveafgiftens Erlæggelse skulde blive berøvede en Del af den Indtægt, der havde været betragtet som fast og uforanderlig.

Senere er intet foretaget i Sagen.

— For at samtlige de Embedsindtægter, som komme i Betragtning ved Pensionsberegning for Universitetslærerne, nøjagtig paa samme Maade kunne blive opførte paa Enkeforsørgelsesskemaerne, har Ministeriet under 23. Maj 1871 for de nævnte Embedsmænd fastsat følgende nærmere Regler for Udfyldningen af bemeldte Skemaer:

I Skemaets Rubrum for den faste aarlige Gage vil foruden selve denne være at opføre, hvad den paagjældende Embedsmand maatte have oppebaaret som Huslejegdøtgjørelse, som egentlig Lønning i Egenskab af Universitetets Rektor, og som inspector kvæstura, for saa vidt som han maatte have beklædt denne sidste Stilling, førend den til samme henlagte Lønning ved L. 12. Jan. 1858 blev forandret til et Honorar. I Skemaets Rubrum for uvisse Indtægter vil derimod være at optage, hvad den paagjældende Embedsmand maatte oppebære af Godtgjørelsen for Sædomskrivningstillæget, Værdien af Fribolig, Rektoratsindtægter, for saa vidt disse ikke bestaa i egentlig fast Løn, Andel i Distributsen, Fakultets-

sportler og Eforatsindtægter samt endelig Forelæsningshonorarer, for saa vidt disse ikke allerede ere bortfaldne i Henhold til L. 25. Marts 1871 § 4.

For at disse Regler kunne blive nøjagtig fulgte, hver Gang en Universitetslærer har at indsende nyt Enkeforsørgelsesskema, er det paalagt Kvæsturen at meddele de nævnte Embedsmænd de fornødne Oplysninger angaaende de Beløb, hvormed de forskjellige Indtægter ville være at opføre paa bemeldte Skemaer paa samme Maade og efter de samme Regler, som komme til Anvendelsen ved Indtægtsopgivelse til Pensionsberegning.

IV. Regnskabsvæsenet.

1. Revisionen af Kvæsturens Regnskaber.

Til Udførelsen af Arbejdet med Revisionen af Kvæsturens Regnskaber havde der hidtil været overladt den paagældende Embedsmand i Ministeriet, hvem dette Arbejde havde været overdraget, en Plads i Kvæsturens Arkiv. Efter at Arbejdet imidlertid havde erholdt en betydelig Tilvæxt, som Følge af, at Sorø Akademis Regnskabsvæsen ved Min. Skr. 10 Marts 1862 var henlagt under Kvæsturen, saaledes at der med Revisionen af Akademiets Hovedregnskab skulde forholdes paa samme Maade som med Kvæsturens øvrige Regnskaber, blev Pladsen for indskrænket, og Fuldmægtig Bredberg, hvem Revisionsarbejdet paahvilede, androg derfor om, at der maatte anvises ham et passende Lokale, og henlede Opmærksomheden paa, at det til Arkivet stødende Værelse, der af Universitetspedel Müller var benyttet til Kontor, ved dennes Død var til Disposition.

Ved under 21. Jan. 1864 at forelægge dette Andragende for Konsistorium, bemærkede Kvæstor, at det ikke kunde ventes, at Revisionen fuldstændig vilde blive udført i Kvæsturen, saa længe der, som hidtil, ikke kunde anvises Revisor andet Lokale end det allerede temmelig overfyldte Arkiv, hvor der ikke var tilstrækkelig Plads til Opbevaring af de reviderede Regnskaber. Det omspurgte Værelse var tidligere bestemt til Stipendiebestyrelsens Forsamlingsværelse; men efter Kommunitetets Henlæggelse under Kvæsturen og efter Inddragelsen af den særskilte Arkivpost ved det theologiske Fakultet tillod Fakultetet Pedel Müller indtil videre at benytte Værelset til Kontor. Da Fakultetet ikke i mange Aar havde benyttet Værelset, havde det formentlig ikke Brug for det, og i alt Fald kunde der, uagtet det benyttedes til Revisionskontor, ikke være noget imod at reservere Fakultetet eller Stipendiebestyrelsens Ret til der at holde sine Møder, da Revisor i saa Fald kunde opholde sig i Arkivet under Møderne.

Stipendiebestyrelsen, hvis Erklæring herover Konsistorium begjærede, udtalte under 21. Febr., at Savnet af det omspurgte Værelse i høj Grad havde været følt af det Medlem, som besørgede Expeditionen af Stipendievæsenets Sager. Det var af Vigtighed for Stipendiebestyrelsen at have Raadighed over et Lokale i Kommunitetsbygningen, hvor man vilde kunne have de nødvendige Arkivsager, Protokoller og Portefeuilleer ved Haanden, modtage de mange Besøg af studerende, som ofte faldt til Besvær i Hjemmet, besørge Expeditionen af Stipendiebestyrelsens Sager og være i nærmere Forbindelse med Regensprovsten, Viceinspektoren paa Regensen samt med Kvæsturen, med hvilke en jævnlig Forhandling, baade mundtlig og skriftlig, fandt Sted. For saa vidt Konsistorium imidlertid skulde finde

det i Universitetets eller Kommunitetets Interesse, at det ompurgte, i øvrigt meget indskrænkede Lokale paa anden Maade blev anvendt, vilde Stipendiebestyrelsen ikke modsætte sig en saadan Anvendelse, naar det lod sig forene med den Benyttelse, der efter det foranførte maatte være Stipendiebestyrelsen forbeholdt.

Dette bragte Konsistorium under 25. April til Kvæstors Kundskab. Herved blev Sagen foreløbig staaende.

I Efteraaret 1865 androg Chefen for Ministeriets Revisionskontor, Justitsraad Bang, om en Forandring i den ved Ministeriets Skrivelse af 10. Marts 1862 givne Bestemmelse, hvorefter Revisionen af Sorø Akademis og Skolefondens Hovedbøger af ham skulde foretages i selve Kvæsturen. Medens Justitsraad Bang af Hensyn til den Brug, der jævnlig kunde være for Universitetets og Kommunitetets Hovedbøger, navnlig for inspectores quæsturæ, ikke troede at burde gjøre en lignende Begjæring til Hovedbøgerne for disse Stiftelser, kunde han derimod ikke erkjende, at Sorø Akademis og Skolefondens Hovedbøger i den Grad vare uundværlige i Kvæsturen, at der jo ikke i Løbet af Aaret maatte kunne findes Tider, paa hvilke de kunde tilstilles ham, ligesom dette skete med de andre, Kvæsturen underlagte Regnskaber. Som følelige Ulemper ved den ham nu paahvilende Forpligtelse til at foretage Hovedbogsrevisionen for Sorø Akademi og Skolerne i Kvæsturen frembævede han, at han baade maatte undvære sin Fuldmægtig og dennes Assistance i den Tid, han opholdt sig i Kvæsturen, og at han tillige savnede Lejlighed til at føre det Overtilsyn med Revisionen, som kunde finde Sted, saafremt den foregik i hans Embedskontor, og til at give sit Personale de Vink, han under Revisionens Udførelse maatte finde Anledning til.

Ved under 23. Oktbr. at sætte Kvæstor i Kundskab herom bemærkede Ministeriet, at det ikke skjønnede rettere, end at det af Justitsraad Bang anførte indeholdt Grund til i ethvert Fald paa en eller anden Maade at komme ham i Møde, for saa vidt det var muligt i en vis Tid, saa længe den egentlige Hovedbogs-Revision stod paa, at undvære Bøgerne i Kvæsturen. Ministeriet begjærede derfor en Erklæring af Kvæstor, om der ikke maatte kunne findes en Udvej til paa den antydede Maade at lette Revisor hans Forpligtelse uden nogen i væsentlig Grad følelig Hindring for Forretningsførelsen i Kvæsturen.

I sin under 3. Novbr. afgivne Erklæring udtalte Kvæstor, efter derom at have indhentet en Udtalelse fra Bogholderen, sig paa følgende Maade: Naar Regnskaber aflagdes i almindelig Regnskabsform, vare Regnskabsførerne altid i Besiddelse af Konzeptregnskaber til Oplysning ved de fremtidige Regnskaber og Besvarelsen af Revisionens Antegnelser, hvorfor der ikke kunde være noget imod, at de originale Regnskaber da afgaves til Revision uden for Regnskabsførernes Kontorer. Men da alle Kvæsturens Regnskaber aflagdes i Hovedbogsform, saaledes at samtlige Indtægter og Udgifter, naar de passerede Kassen, strax optoges paa vedkommende Konti i Hovedbøgerne, som derfor ikke maatte føres i Konzept men altid skulde være à jour, saaledes at man deraf til enhver Tid kunde se hver enkelt Kontos Status, kunde Hovedbøgerne ikke undværes i Kvæsturen, hvor de stadig benyttedes, dels under Anlæggelsen og Afslutningen af de nye Regnskaber, og dels ved Udfærdigelsen af de daglige Kasseanvisninger, som ofte gjorde det nødvendigt at efterse de tidligere Regnskaber. Paa Grund heraf vare Universitetets, Kommunitetets og Legaternes Regnskaber altid blevne reviderede i Kvæsturen, hvor der i denne Anledning var indrettet et særskilt Lokale til Brug for Revisionen.

Da der senere blev henlagt forskjellige mindre Kasser under Kvæsturen, nemlig den almindelige Skolefond, Metropolitanskolen, den polytekniske Lærestanstalt, Seminariefonden og Døvstummeinstituttet, blev der ikke med Hensyn til disse Regnskaber gjort nogen udtrykkelig Undtagelse fra fornævnte Regel; men da Revisor ønskede at udføre en Del af Revisionen i Ministeriets Revisionskontor, og Kvæsturen naturligvis gjerne vilde imødekomme hans Ønske saa meget som muligt, vare desuagtet flere af de mindre Hovedbøger, hvis stadige Nærværelse i Kvæsturen ikke kunde anses aldeles nødvendig, hidtil afgivne til Ministeriets Revisionskontor, men dog kun under Forbehold af Kvæsturens Ret til at faa dem tilbage, naar de her skulde benyttes.

Da Sorø Akademis Gods-, Kasse- og Regnskabsvæsen blev henlagt under Kvæsturen, opstod der strax Spørgsmaal om den fremtidige Fremgangsmaade ved Revisionen af Akademiets Regnskaber. Disse Regnskaber aflagdes ligeledes i Hovedbogsform; men da Revisionen ikke kunde foregaa i Sorø, var det nødvendigt, saa længe Regnskaberne bleve aflagte der, at lade skrive fuldstændige Afskrifter af Hovedbøgerne til Indsendelse til Revision. Da Aflæggelsen af Hovedregnskabet blev henlagt under Kvæsturen, indstillede Kvæstor under 10. Febr. 1862, at Revisionen af dette maatte foretages i Kvæsturen paa samme Maade som Revisionen af de øvrige Hovedbøger, da det i modsat Fald var nødvendigt at forøge den Bogholderen tilstaaede Assistance for at sætte ham i Stand til at lade udføre den meget vidtløftige og bekostelige Afskrift af Hovedbogen til Brug ved Revisionen, og især fordi Bogføringen var mere paalidelig, eftersom der ikke havdes nogen Konzept-Hovedbog, hvori der kunde foretages Forandringer, men alle Indtægter og Udgifter daglig indførtes i den virkelige Hovedbog, saaledes at Regnskabet til enhver Tid var i fuldkommen Orden. For ikke at besvære Revisor mere end højst nødvendigt, ytrede han dog, at Kassebøgerne med tilhørende Bilag og Afgiftsberegninger kunde afgives til Revisionen, dog saaledes, at de i fornødent Fald derfra kunde faas udlaante. Denne Indstilling angik kun den Del af Akademiets Regnskab, som nu aflægges i Kvæsturen, men derimod ikke Forstregnskabet og Skoleregnskabet, som endnu aflægges i Sorø, og hvoraf Afskrift fremdeles indsendes til Revisionen.

I Anledning af denne Indstilling, og efter at Revisor, Justitsraad Bang, saa vidt ham (Kvæstor) bekjendt, havde erklæret sig enig i de fremsatte Forslag, fastsatte Ministeriet under 10. Marts 1862, at der med Hensyn til Revisionen af Sorø Akademis Hovedregnskab skal forholdes paa samme Maade som med Kvæsturens øvrige Regnskaber, saaledes at den befalede Afskrift af Hovedbogen til Brug ved Revisionen bortfalder, og at Revisionen af Hovedbogen foretages i Kvæsturen, hvorimod Kassebøgerne med Bilag og Afgiftsberegningerne afgives til Revisionen, mod at de i fornødent Fald derfra kunne fordres udlaante af Kvæsturen. Fremdeles blev det bestemt, at Hovedregnskabet for det lærde Skolevæsen fremtidig bliver at aflægges af Kvæsturen, og at der med Revisionen af dette forholdes paa nys nævnte Maade. Den gjældende Regel for Revisionen af alle Kvæsturens Regnskaber var altsaa, at alle Hovedbøgerne skulde revideres i Kvæsturen, men at Revisionen af Kassebøgerne med Bilag og af Afgiftsberegningerne kan foretages i Ministeriets Revisionskontor, dog saaledes, at de i fornødent Fald derfra kunne fordres udlaante af Kvæsturen. Desuagtet havde Kvæsturen, for at imødekomme Revisors Ønske, hidtil afgivet de mindre Hoved-

bøger til Revisionskontoret, for saa vidt de ikke vare nødvendige ved Anlæggelsen eller Afslutningen af de nye Regnskaber. Denne Fremgangsmaade kunde ogsaa uden nogen væsentlig Ulempe for Kvæsturen følges med Hensyn til det lærde Skolevæsens Hovedregnskab, for hvilket der kun i enkelte Tilfælde blev Brug, efter at det nye Regnskab var anlagt, og hvis Revision helst burde ske i Forbindelse med Revisionen af de til Revisionskontoret afgivne Skoleregnskaber, men for Sorø Akademis Hovedregnskabs Vedkommende var det aldeles nødvendigt, at det fremdeles blev revideret i Kvæsturen, hvor det sidst afsluttede Regnskab næsten daglig blev benyttet ved Udfærdigelsen af Kasseanvisninger og ved Anlæggelsen og Afslutningen af det nye Regnskab.

Efter hvad Kvæstor saaledes havde anført, troede han ikke, at der var Anledning til at foretage nogen Forandring i den ved Ministeriets Skrivelse af 10. Marts 1862 givne almindelige Bestemmelse om Revisionen af Kvæsturens Regnskaber, hvorhos han udbad sig Ministeriets Samtykke til, at kun Universitetets, Kommunitetets, Legaternes og Sorø Akademis Hovedregnskaber fremdeles stadig fordres reviderede i Kvæsturen, men at saa vel det lærde Skolevæsens Hovedregnskab som de øvrige mindre Hovedbøger, naar Revisionen ønskede det, og disse Bøger ikke vare nødvendige for Kvæsturen ved Anlæggelsen eller Afslutningen af de nye Hovedbøger, maatte udlaanes, for at Revisionen kunde foregaa i Ministeriets Lokale, dog kun under den udtrykkelige Petingelse, at de i fornødent Fald ogsaa under Revisionen kunde faas udlaante af Kvæsturen, og at de, efter at Revisionen var tilendebragt, igjen afgaves til Kvæsturen, mod at de kunde udlaanes til Revisionskontoret til Brug ved Revisionen af det følgende Regnskab.

I Skrivelse af 16. Nov. udtalte Ministeriet, at det ikke ganske kunde overse Betydningen af Revisors Paastand paa, at Regnskaberne, som af ham skulde revideres, burde tilstilles ham og han ikke søge Regnskaberne, men som paa den anden Side fuldt vel kunde forstaa Nyttens af, at Hovedbøgerne stadig vare tilgængelige i Kvæsturens Lokale, at der turde være Opfordring til at se baade Revisionens og Kvæsturens Interesser forenede derved, at der anvistes Revisor, hvis væsentligste Virksomhed samlede sig om Kvæsturens Regnskaber, sit egentlige Embedslokale i umiddelbar Forbindelse med Kvæsturen. Ministeriet begjærede derfor Kvæstors Erklæring, om et saadant Lokale maatte kunne anvises uden derved at paaføre Universitetet nogen væsentlig forøget Udgift.

Under 27. Nov. 1885 afgav Kvæstor en Erklæring, i hvilken han oplyste, at der tidligere var overladt Revisor en Plads i det forrige Kommunitetskontor, men at der ved den fra 1. April 1862 foretagne Omordning af Forretningerne i Kvæsturen i Arkivlokalet var blevet indrettet et Kontor for Revisor, hvilket Kontor blev opvarmet og oplyst for Kvæsturens Regning. Da dette Kontor tillige anvendtes til Arkiv for Kvæsturen og desuden kun indeholdt en meget indskrænket Plads til Opbevaring af alle til Revision afgivne Regnskaber, havde Kvæsturen i længere Tid ønsket at blive i Stand til at overlade Revisor et bedre Lokale, for om muligt derved at opnaa den for Kvæsturen meget ønskelige Forandring, at alle Hovedbøger bleve reviderede her, og saaledes altid bleve tilgængelige ved de mangfoldige Løjligheder, hvor det senere var nødvendigt at søge Oplysninger i de afsluttede Regnskaber. Han gav derefter en Udsigt over de foran omtalte Forhandlinger, der vare førte om at forskaffe Revisor

det af afdøde Pedel Müller benyttede Kontor, Forhandlinger, der som berørt ikke førte til det ønskede Resultat, idet bemeldte Værelse blev overladt Pedel Speer, med Forpligtelse til at fratræde det, naar det maatte forlanges.

Skulde nu hele Revisionskontoret henlægges til Kommunitetsbygningen, vilde Pedelkontoret i Forbindelse med den Revisor nu overladte Del af Arkivet kun afgive et lille og, paa Grund af Kvæsturens stadige Benyttelse af Arkivet, mindre ønskeligt Lokale for Revisionen. Justitsraad Bang, med hvem Kvæstor herom havde konfereret, havde imidlertid erklæret sig tilfreds med foreløbig at benytte Pedelkontoret og Arkivet, naar der kunde være Udsigt til senere at opnaa et bedre Lokale, hvilket muligvis kunde opnaas ved Hjælp af den nu af det zoologiske Museum benyttede Del af 1ste Etage i Kommunitetsbygningen, naar Indflytningen i den nye Museumsbygning var foregaaet, en Tanke, han nærmere udviklede. Naar, som han mente, Konsistoriums Kontor og Stipendiebestyrelsens Forsamlingsværelse henlagdes til første Sal, kunde de dertil nu benyttede 2 Værelser, som stødte op til Kvæsturens Kontorer, men dog havde særegne Ud-gange, passende anvendes til Revisionslokale, hvortil de efter Justitsraad Bangs Formening vare meget vel skikkede og fuldkommen tilstrækkelige, da Revisionskontorets Forbindelse med Kvæsturlokalet vilde bevirke, at samtlige Regnskaber og Hovedbøger strax efter Revisionen kunde hensættes til Opbevaring i Kvæsturens Arkiv, hvor de da vilde være lige tilgængelige baade for Revisionen og for Kvæsturen.

Kvæstor androg sluttelig om, at Sagen, førend endelig Bestemmelse toges, maatte blive forelagt for Konsistorium, af Hensyn til den Interesse, det i forskjellige Retninger havde i den foreslaaede Ordning. Dette skete ved Ministeriets Skrivelse af 6. Decbr., hvorefter Konsistorium under 22. s. M. udtalte sig nærmere herom.

Konsistorium henholdt sig til, hvad der af Stipendiebestyrelsen var udtalt i dens Skrivelse af 21. Febr. 1864, at det var af Vigtighed for denne at have Raadighed over et Lokale i Kommunitetsbygningen, hvor de nødvendige Arkivsager, Protokoller og Portefeuller kunde være ved Haanden og, hvor den daglige Expedition af Sagerne kunde finde Sted. Vel foregik denne Expedition for Øjeblikket i Regelen ikke i det for samme oprindelig bestemte Lokale, der, som af Kvæstor bemærket, foreløbig var indrømmet Universitetspedellen til Kontor, men i det ved Siden af samme værende Værelse, som paa engang tjente Konsistorium til Arkiv og Kontor. Det havde imidlertid sin Grund i de for Haanden værende personlige Forhold, hvad Konsistorium nærmere udviklede. Forandredes disse, maatte Konsistorium selvfølgelig gjøre Krav paa den fulde og uindskrænkede Benyttelse af sit Kontor og vilde da være nødt til at henvise Stipendiebestyrelsen til at benytte det for samme oprindelig bestemte Værelse. Konsistorium udtalte sig derefter om Kvæstors Tanke, at indrette to Værelser til Brug for Konsistorium og Stipendiebestyrelsen i 1ste Sal af Kommunitetsbygningen, der nu bleve benyttede af det zoologiske Museum, medens de to Værelser i Stueetagen indrettedes for Revisor. Af Hensyn til den forestaaende Udvidelse af Studiesamlingen ansaa Konsistorium det for meget usikkert, om det vilde være muligt at indrette to Værelser i dette Øjemed. I ethvert Fald vilde det være nødvendigt først at se, hvorledes Forholdene vilde stille sig ved det zoologiske Museums Flytning.

Om den senere trufne Ordning med Hensyn til Lokale for Revisor henvises til Aarb. f. 1877—78 S. 487 ff., 1878—79 S. 812—14 og 1879—80 S. 1037.

2. Særlige Afgjørelser.

I Skrivelse af 24. Sept. 1867 androg Bestyrelsen for den polytekniske Lærestanstalt om, at Indtægtspost 7 paa Lærestanstaltens Budget »Erstatning for ituslaaede Sager m. m.« fremtidig maatte udelades og den indkomne Sum, efter at være indbetalt i Kvæsturen, ved Slutningen af Finansaaret igjen stilles til Disposition for Laboratoriet, samt at de 82 Rdl., der som Depositum skyldtes de studerende, maatte udredes af Laboratoriets Normalsum for 1867—68, men, hvad der indkom, fremtidig som Depositum aarlig indbetales til Kvæsturen og holdes til Disposition for Laboratoriet.

I denne Anledning udtalte Kvæstor, efter derom at have indhentet en Erklæring fra Kvæsturens Bogholder, under 10. Okt., at da det ved Finansloven f. 1860—61 blev bestemt, at den Laboratoriet tidligere tilfaldne Erstatning for ituslagne Sager, for Fremtiden skulde optages som en særskilt Indtægtspost, og Laboratoriets faste Normalsum i Anledning af Ophøret af bemeldte uvisse Indtægt blev forhøjet med 100 Rdl. aarlig, var der næppe tilstrækkelig Anledning til nu at søge dette Forhold forandret, især da Følgen deraf formentlig vilde blive, at Normalsummen igjen blev nedsat med bemeldte 100 Rdl. aarlig, hvilken Afgang ikke vilde blive erstattet ved, at Erstatningen for ituslagne Sager igjen blev tillagt Laboratoriet. Derimod var det rigtigt, at fornævnte Deposita ikke burde behandles som virkelige Indtægter for Laboratoriet, men at de burde optages paa en særskilt Konto og ved hvert Regnskabs Afslutning debiteres paa Balancen som et i Kvæsturen indestaaende Depositum, der skulde holdes disponibelt til Udbetaling i det følgende Aar. Naar hertil kom, at fornævnte Deposita og Erstatningssummen uden nogen Hjemmel vare sammenblandede i Laboratoriets Specialregnskab, saaledes at de tilbagebetalte Deposita vare afholdte af de for ituslagne Sager indkomne Erstatningssummer, hvoraf kun Resten var indbetalt til Kvæsturen for at optages paa Kontoen for Lærestanstaltens 7de Indtægtspost, var det aldeles nødvendigt paa den foreslaaede Maade at udsondre de i Anstaltens Kasse indestaaende Deposita fra Laboratoriets virkelige Indtægter.

Herefter tilkjendegav Ministeriet under 2. Nov. 1867 Bestyrelsen, at det ikke kunde gaa ind paa Bestyrelsens 1ste Indstillingspunkt, men at det derimod, idet det bevilgede, at de 82 Rdl. afholdtes af Laboratoriets Normalsum for 1867—68, tillige bifaldt, at Beholdningen af Deposita ved Udløbet af hvert Finansaar indbetales til Kvæsturen for der at optages paa en særlig Konto i Lærestanstaltens Hovedbog, hvilken Indbetaling bliver at ledsage af et Regnskab fra Laboratoriets Bestyrer, som slutter med en Fortegnelse over, hvem de saaledes indbetalte Deposita tilhøre. Ved Regnskabsafslutningen vil da Summen blive at debitere paa Balancekontoen som et i Kassen indestaaende Depositum, der til enhver Tid holdes disponibelt til Udbetaling.

— Efter at Kassererkontoret ved Kongerigets Ministerier i Henhold til Bekj. 27. Marts 1865 var nedlagt fra d. 1. Apr. s. A. at regne og de under Kontoret tidligere hørende Forretninger vare henlagte til Finanshovedkassen, tilskrev Ministeriet under 2. Juni s. A. Kvæstor, at det ansaa det for ønskeligt, at den

hele tidligere under bemeldte Kontor hørende Regnskabsførelse for det Anckerske Legat til Rejsestipendier for Kunstnere tillige med Opbevaringen af de Legatets tilhørende Aktiver, der udgjorde noget over 86 000 Rdl., ligesom Regnskabsførelsen for de øvrige Legatmidler, der sorterede under Ministeriets 2det Departement, henlagdes under Universitetskvæsturen. Herom begjærede Ministeriet en Udtalelse fra Kvæstor.

I Skrivelse af 10. s. M. udtalte denne, i Overensstemmelse med en af Bogholderen afgivet Erklæring, at naagt det var ønskeligt saa vidt muligt at undgaa en Forøgelse af Kvæsturens meget besværlige Regnskabsvæsen, var dog det Anckerske Legats Regnskab saa ubetydeligt, at der ikke i saa Henseende kunde være noget mod Overtagelsen at erindre. Da imidlertid det samlede Legatregnskab kun omfattede de under Konsistoriums Bestyrelse henlagte Legater, om hvis Kapitalers Frugtbargjørelse Konsistorium tog Bestemmelse, hvorimod det Anckerske Legats Formue formentlig burde holdes afsondret fra de øvrige Legatmidler og forblive Konsistorium uvedkommende, burde Legatets Regnskab optages i Universitetets Hovedbog som en særskilt Fond. Men naagt det Anckerske Legat saaledes ikke blev optaget i det samlede Legatregnskab, var der dog ikke Anledning til at fritage Legatet for at udrede det sædvanlige Bidrag til Universitetets Administrationsudgifter, især da dette Bidrag blev svaret af alle andre under Kvæsturen administrerede Legatmidler, som stode i en meget nærmere Forbindelse med Universitetet end det Anckerske Legat.

Ved Skrivelse af 6. Juli 1865 tilkjendegav Ministeriet Kvæstor, at Bestyrelsen af det nævnte Legat vilde være at henlægge under Kvæsturen, saaledes at Legatets Regnskab optages i Sorø Akademis Hovedbog som en særlig Fond, men i øvrigt paa den af Kvæsturens Bogholder foreslaaede Maade.

— I Følge Ministeriets Skrivelse af 9. Avg. 1864 bliver Erstatningssummen for afløst Pligtarbejde til Kirkerne at føre til Indtægt for Universitetet paa Indtægtskonto 1 litr. e, forskellige Indtægter, og i Følge samme Skrivelse føres Renterne, som tilkomme Fæsteren eller dennes Enke af Godtgjølæssum 1250 Rdl. for 5 Tdr. Land af en Fæstegaard i Strøby, hvilke ere afgivne til Skolelod, til Udgift paa Universitetets Indtægtskonto 1 Udgift-litr. c.

— Efter Indstilling af Direktionen for det kgl. naturhistoriske Museum bifaldt Ministeriet ved Skrivelse af 31. Marts 1864, da den nye Organisation af Museet traadte i Kraft d. 1. April s. A., at Museets Kassebeholdning d. 31. Marts afleveredes i Kvæsturen mod dennes Kvittering til Direktionen, at saadanne Regnskabskrav, som senere maatte gjøres før Regnskabsafslutningen, bleve bestridte af Direktionen, og at Direktionen i dette Øjemed var berettiget til at uddrage de nødvendige Summer og give Anvisning paa den i Kvæsturen deponerede Beholdning, saaledes at, naar det endelige Regnskab for 1863—64 var aflagt, dermed Direktionens nys nævnte Berettigelse ophørte.

I Følge Regnskabet for 1863—64 havde en Beholdning af 134 Rdl. 71 Sk., som i Følge Min. Skr. 3. Sept. 1864 blev afskrevet paa Bevillingen for 1864—65, saaledes at der i Stedet for 960 Rdl. fra Statskassen udbetaltes Universitetets Kasserer 825 Rdl. 25 Sk.

— Foranlediget ved en Forespørgsel fra Bygningsinspektøren, har Ministeriet under 14. Decbr. 1865 tilkjendegivet saa vel denne som Kvæstor, at de Dele i Kirkerne, som kunne henregnes til mur- og nagelfaste Appertinentier, bør vedlige-

holdes af den paa Bygningskontoen til Vedligeholdelsesudgifter bevilgede Sum, og at Udgifterne til Kirkeurets Istandsættelse bør bæres af nys nævnte Konto. Derhos har Ministeriet ved Skrivelse til de samme af 23. Jan. 1866 udtalt, at foruden de egentlige Bygningsudgifter, derunder indbefattet de mindre Udgifter for nye Ruder, Reparationer paa Døre og Laase m. v., vedkommende saa vel Kirkerne som Kirkegaardene og deres Indhegning, ville af Bygningskontoen være at afholde Udgifterne til Vedligeholdelse af Alteret med Alterklæder (men ikke til Dug, Haandklæder, Messehagel eller Messeskjorte), Prædikestolen og dennes Beklædning, Knæleskamler, Døbefonten, Stoleværket, derunder indbefattet løse Bænke og Stole, som anskaffes for Præsten eller Menigheden, Kirkeblokken, de faste Nummertavler, Kirkeklokken med alt Tilbehør, Orgelpulpituret, Kirkeuret (men ikke dets Optrækning), Vinduesgardiner, samtlige Brandredskaber, Kirkernes Fortove, Afstivningsarbejder paa Kirkegaardene, Planering og Paafyldning af de til Kirkegaardens Udvidelse indtagne Jordstykker samt Kirkegaardsgangenes Belægning med Grus.

— I Anledning af en Bemærkning af Statsrevisionen ved Regnskabet for 1869—70 om det ønskelige i, at Regnskaboversigternes Forklaring om indtraadte Forandringer i Jordebogs- og Tiendeindtægter begynder med det sidst aflagte Regnskabs Kvantiteter i Stedet for, som tidligere, at tage Bevillingen til Udgangspunkt, har Kvæstor i Skrivelse til Ministeriet af 30. Maj 1871 udtalt, at der intet kan være at erindre mod, at denne Henstilling tages til Følge.

B. Enkelte Foranstaltninger.

I. Godsvæsenet.

1. Fæstegodset.

Foruden den foran S. 1—2 nævnte Fæstegaard i Strøby ere følgende Fæstesteder under Universitetets Gods i Vindinge Lillevang overgaaede til Arvefæste:

Matr. Nr.	Hartkorn.	Ministeriets Approbation af	Arvefæstestens Navn.	Arvefæsteafgift.	Kjøbesum.	fra hvilken Tid.	Rekognition ved Ejer-skitte.
	Tdr. Skp. Fdk. Alb.			Rug. Byg. Havre. Tdr. Tdr. Tdr.	Rdl.		
18	3 . 1 $\frac{1}{4}$	16. Jan. 1865.	Knud Peder- sen.	7 7 7	2,750	1. Jan. 1865.	1 Td. Byg pr. Td. Hart- korn.
19	2 6 2 $\frac{1}{2}$	15. Juli 1865.	Niels Jensens Enke Ane Rasmus- datter.	6 6 6	1,400	1. Jan. 1866.	1 Td. Byg pr. Td. Hart- korn.
13	1 2 1 1	15. Dec. 1865.	Peder Olsens Enke.	3 3 3	1,000	1. Jan. 1866.	1 Td. Byg pr. Td. Hart- korn.
16	2 6 2 $\frac{1}{4}$	14. Avg. 1866.	Anders Sjø- rensen.	6 6 6	1,300	1. Jan. 1867.	1 Td. Byg pr. Td. Hart- korn.